

Eesti Üliõpilaskondade Liit

Üliõpilaskonna
käsiraamat

2010

Eesti Üliõpilaskondade Liit

Üliõpilaskonna Käsiraamat

Koostajad: Katrin Soolepp, Lauri Läänemets

Käsiraamatu valmimist toetas Euroopa Noored Eestis projektist
„Tulevaste otsustajate demokraatliku kogemuse edendamine”.

Tallinn 2010

SISUKORD

SISSEJUHATUS

1. Üliõpilaskond ja üliõpilane
2. Üliõpilaskonna tegevuse kavandamise vajalikkus ja põhimõisted
- 2.1 Üliõpilaskonna struktuur
- 3. Üliõpilaskonna poolt pakutavad teenused ja hüved tudengitele**
- 3.1 Tudengite esindamine ning õiguste kaitsmine ülikooli ja riigi tasandil (sh EÜLi volikogu)
  - 3.1.1 Esindamise põhimõtted
  - 3.1.2 Kaasamine
  - 3.1.3 Lobitöö
  - 3.1.4 Üliõpilaste õiguste kaitsmine
  - 3.1.5 Üliõpilaste esindamine riiklikul tasandil
  - 3.1.6 Riiklikud institutsioonid
- 3.2 Üliõpilaspiletite väljastamine
- 3.3 Üliõpilaskonna poolt pakutavad teenused
- 4. Üliõpilasesindajate valimised**
- 4.1 Valimiste viisid
- 4.2 Valimiste III etappi
- 4.3 Valimistoimkonna moodustamine
- 4.4 Koostöö
- 4.5 Elektrooniline andmebaas
- 4.6 Hääletamisperiood ja -koht
- 4.7 Teavitustöö ja valimisaktiivsus
- 4.8 Mõned vihjed ja soovitusel motivatsioonikirja kirjutamiseks
- 5. Üliõpilaskonna tegevuse igapäevane juhtimine ja korraldamine**
- 5.1 Üliõpilaskonna tegevusvaldkonnad
  - 5.1.1 Haridusvaldkond
  - 5.1.2 Sotsiaalvaldkond

- 5.1.3 Kultuuri- ja spordivaldkond
- 5.1.4 Teabevaldkond
- 5.1.5 Majandusvaldkond
- 5.2 Üliõpilaskonna dokumentatsioon
- 5.2.1 Tegevuskava
- 5.2.2. Tööplaan
- 5.2.3. Strateegia ja arengukava
- 5.2.4. Strateegia arendusprogrammi kavandamine ja teostus

6. Üliõpilaskonna koostöö (EÜL, TÜÜL, erasektor)

- 6.1 Üliõpilaskonna koostöö EÜLiga
- 6.2 Üliõpilaskonna koostöö TÜÜLiga
- 6.3 Üliõpilaskonna koostöö EÜLi vilistlaskoguga
- 6.4 Üliõpilaskonna koostöö erasektoriga

7. Ajaloost huvitavat

- 7.1 Üliõpilaskonna juhtimine
- 7.2 Rektorete valimine

8. Endiste ja tänaste üliõpilasaktivistide ja -poliitikute lühilood

- 8.1 Endiste üliõpilasaktivistide lühilood
- 8.2 Tänapäevaste üliõpilasaktivistide lühilood

LISAD

- Lisa 1. Koosoleku korraldamine ja läbiviimine
- Lisa 2. Strateegilise arengukava näidis
- Lisa 3. Tegevuskava näidis
- Lisa 4. Valimistulemuste protokoll
- Lisa 5. Valimisedelitelte väljastamine
- Lisa 6. Projekti kirjutamine
- Lisa 7. Fondide nimekiri raha taotlemiseks
- Lisa 8. Üliõpilaskondlikud sõnad: eesti-inglise

Hea lugeja!

Hoiad oma käes uuendatud versiooni Üliõpilaskonna käsiraamatust, mille eesmärk on anda ülevaade laiemalt üliõpilasesindamisest ja selle väärtustest ning kitsamalt üliõpilaskonna töö korraldamise põhimõtetest ja võimalikest arengusuundadest.

Üliõpilasliikumine on demokraatliku kõrghariduse üks alustalasid. Üliõpilaste rolli on huvide kaitsmisel, kõrgkoolide juhtimisse panustamises ja hariduse kvaliteedi parendamises ei ole võimalik üle hinnata. Tänapäevalik kõrghariduse juhtimismudel eeldab, et sellesse on kaasatud kõik kõrgkooli osapooled.

Oleme Bologna protsessi toel reformimas nii Eesti kui ka Euroopa kõrgharidust. Varasem haridusmudel, kus õppeprotsessi hierarhiliselt kõige olulisemal astmel asus õppejõud, on muutumas ja hariduse andmisel lähtutakse just tudengitest ja nende vajadustest. Kõrgharidus ei ole enam väikese eliidi pärusmaa, vaid haridustee loomulik jätk, mis peaks olema õiglaselt kättesaadav kõikidele inimestele, sõltudes üksnes nende isiklikest võimetest ja motivatsioonist. Teadmispõhine ühiskond eeldab meilt järjest kõrgema kvalifikatsiooniga töötajaid ja seetõttu on hädavajalik võimaldada suuremale osale ühiskonnast parem haridustase.

Kõrghariduse massistumine toob endaga kaasa aga uusi väljakutseid. Üliõpilase võrdluspildina ei saa enam kasutada 20-aastast, otse keskkoolipingist tulnud entusiastlikku noort. Üliõpilaskond on muutunud väga kirevaks – meie hulgas on nii emasid-isasid, vanaemasid-vanaisasid, aastaid töötanud inimesi kui ka oma iseseisvas elus esimesi samme tegevaid noori. Kogu selle kirju seltskonna huvide eest seismine eeldab üliõpilaskondadelt suuremat professionaalsust.

Kuidas ehitada üles õppekavad nii, et need oleksid selged ja arusaadavad ning et nende lõpetamine tagaks parimad teadmised? Missugused peavad olema õppejõudude õpetamisoskused? Kuidas tagada, et hariduse omandamisel ei saaks takistuseks majanduslik olukord? Kui palju peaks kõrgkoolide juhtimisel arvestama tööandjate huvidega? Kool tahab tõsta õppemaksu – kuidas seda ära hoida? Kuidas hoida e-ajastul,

kus suur osa õppetööst toimub arvuti taga, üleval kõrgkooli akadeemilist vaimu ja ühtsustunnet? Need on vaid käputäis küsimusi, millega üliõpilaskonnad igapäevaselt tegelema peavad. Selleks, et nendele küsimustele oleks võimalik leida parimad vastused, ongi loodud üliõpilaskonna käsiraamat, mis peaks igähele andma väikese spikri tudengiaktivisti ellu astumiseks ja üliõpilasesindamise töö korraldamiseks.

Loodan, et Üliõpilaskonna käsiraamat annab Sulle uusi teadmisi veelgi paremini ja professionaalsemalt toimiva üliõpilaskonna üles ehitamiseks ning soovin Sulle jõudu ja jaksu vastutusrikka ent loodetavasti palju häid kogemusi ja eduelamusi pakkuva üliõpilasesindaja tööks.

Ühtselt üliõpilaste õiguste ja parema kõrghariduse eest!

Maris Mältzer

Eesti Üliõpilaskondade Liit

EÜLi juhatuse esimees 2009 - 2011

1. Üliõpilaskond ja üliõpilane

Üliõpilaskonna moodustavad ühe kõrgkooli kõik üliõpilased sh magistrandid ja doktorandid ning osakoormusel ja kaugõppe tudengid. Vastavalt ülikooliseadusele ja rakenduskõrgkooli seadusele¹ on üliõpilaskond institutsioon, mis teostab üliõpilaste õigust omavalitsusele – otsustada ja korraldada iseseisvalt, kooskõlas seaduse ja seaduse alusel antud õigusaktidega, üliõpilaselu küsimusi, lähtudes üliõpilaste huvidest, vajadustest, õigustest ning kohustustest. Üliõpilaskond on seega üliõpilaste omavalitsusena osaliselt sarnanev valla ja linnaga, mille toimimise alused reguleerib Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus². Ühendavaks jooneks on kohalikul omavalitsusel ja üliõpilaskonnal õigus ja kohustus seaduse alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kogukonna/üliõpilaskonna elu, lähtudes nende vajadustest ja huvidest.

Üliõpilasesindus kui üliõpilaskonna esindusorgan (võrreldav valla või linna volikoguga) on üliõpilaste poolt demokraatlikult valitud ning sõltumatu üliõpilaskonna välistest huvigruppidest. Üliõpilasesindus peab omama põhikirjaliste ja pikaajaliste eesmärkide täitmiseks piisavat infrastruktuuri ja eelarvevahendeid, mis on eraldatud kõrgkooli eelarvest. Üliõpilasesindus kasutab antud vahendeid iseseisvalt täitmaks ülesandeid, mis tulenevad seadusest ja üliõpilaskonna põhikirjast. Üliõpilasesindus on side üliõpilase ja kõrgkooli vahel, mistõttu on vajalik osaleda kõikjal kõrgkooli otsustuskogude ja töөрühmade tegevuses üliõpilaste seisukohtade esindamiseks. Tudengite eeskõnelejana on tähtis olla Eesti kõrgharidusvaldkonda puudutavates teemades pädev. Kui me täna pingutame, on lootust, et homsetel tudengitel on juba paremad tingimused kvaliteetse kõrghariduse omandamiseks ja elus toimetulekuks.

Üliõpilaskonnal on väga suur roll ja vastutus üliõpilaste heaolu paranemisel.

---

¹ RT I 1995, 12, 119; RT I 1998, 61, 980

² RT I 1993, 37, 558

Üliõpilaste ja üliõpilaskonna kohta kehtivad õigused ja kohustused:

Ülikooliseadus³ <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12750528>

Rakenduskõrgkooli seadus⁴ <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12750531>

2. Üliõpilaskonna tegevuse kavandamise vajalikkus ja põhimõisted

Kui Alice teelahkmele jõudis, ootas teda seal Irvik Kass.

Alice, suutmata otsustada, kummale poole minna, küsis:

“Kuhu poole ma siit peaksin minema?”

Irvik Kass vastas: “Sõltub suuresti sellest, kuhu sa tahad välja jõuda.”

“Mul enam-vähem ükskõik, kuhu,” teatas Alice.

“Siis ei ole ka tähtis, kuhupoole sa lähed,” sõnas Kass.

Üliõpilaskonna vastutav ja korraldav esindusorgan on demokraatlikult valitud üliõpilasesindus (§ 43 lg 5)⁵, mis saab olla edukas ja hinnatud vaid siis, kui seda kellelegi tõeliselt vaja on.

Missioon määratleb püsiväärtustest lähtudes organisatsiooni eksistentsi mõtte ning peab seega lähtuma sihtgruppide (*stakeholders*) tegelikest vajadustest, mitte pelgalt hetkel nende vajaduste rahuldamiseks pakutavatest toodetest või teenustest. Kõrvutades Abraham Maslow inimvajaduste hierarhiat näiteks telekommunikatsioonivahendite turu arengutega, pole keeruline märgata, et nii ketta ja klahvidega analoogtelefon, NMT, GSM ja 3G mobiiltelefon kui ka Skype või VoipBuster rahuldavad ikka sedasama distantsilise suhtlemise vajadust. Muutuvad ajad ja kombed, kuid vajadused jäävad. Igapäevatões üliõpilaskonna hariduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste huvide ja õiguste kaitsmise ning võimaluste edendamise nimel tegutsev üliõpilasesindus (vt EÜLi strateegia 2007-2009⁶) võib täna väljastada üliõpilaskonnale ISIC kaarti ja sõlmida terviseklubidega

³ Ülikooliseadus RT I 1995, 12, 119; RT I 2006, 49, 369

⁴ Rakenduskõrgkooli seadus RT I 1998, 61, 980; RT I 2006, 49, 369

⁵ Ülikooliseadus RT 1995, 12, 119

⁶ Eesti Üliõpilaskondade Liidu strateegia 2007- 2009

koostöölepinguid üliõpilastele soodustingimustel sportimistingimuste võimaldamiseks, tegeleda homme ERASMUS välistudengitele elamispendade vahendamisega ning sukelduda ülehommepiirkonnas kinnisvaraärisse, hallates esinduse struktuuriüksuste kaudu pikaajaliste rendilepingute alusel ühiselamuid või spordirajatisi. See kõik ei muuda kuigivõrd üliõpilasesinduse olemasolu õigustust, vaid viitab pigem vajadusele panustada üliõpilaskonna muutuvatele eelistustele vastavate toodete ja teenuste loomisele ning pakkumisele.

Eesmärkide seadmine on üliõpilasesinduse töö planeerimise järgmine otsustus, mis määratleb meie liikumise suuna, sest vales suunas joostes ei jõua ka kiiresti joostes kohale. Kaasaegses organisatsiooniteoorias on taas kasutusele võetud sõjandusest tuttav **strateegia** mõiste, mis tähistab sisuliselt plaani, kuidas eesmärgini jõuda, määratledes käitumisjuhised (sammud) sihtide saavutamiseks. Väljapaistev Saksa militaarteoretik Carl von Clausewitz kirjutas:

„Strateegia peab sõjategevusele seadma sihi /.../ ta kavandab sõjaplaani, ja selle eesmärgiga seob ta terve rea tegevusi, mis peavad eesmärgini välja viima, ta visandab üksikuid sõjakäike ning paneb neis paika üksikuid võitlusi.” (Clausewitz, 2004; 195).⁷

Selleks, et üksikute „sõjakäikude” ja „võitluste” plaani (**tegevuskava**) koostada, peame tundma vähemalt oma tänast positsiooni (kes ja millised me oleme, kus asume, kes on meie liitlased ja kes konkurendid, millist mängu mängime jne) ning määratlema peaeesmärgi, milleni soovime jõuda (**visioon**). Vastasel juhul võime Irvik Kassi nõuannet parafraaseerides öelda, et pole tähtis, millega üliõpilasesindus tegeleb, või kas ta üldse millegagi tegeleb, sest, kes kuhugi läheb, see kindlasti ka kuhugi jõuab.

---

⁷ Clausewitz, C. 2004. *Sõjast*. Tallinn; Eesti Keele Sihtasutus.

2.1 Üliõpilaskonna struktuur

Struktuur kirjeldab organisatsiooni toimemehhanismi ning võtmetegevuste korraldust, jaotades õigused ja vastutuse organisatsiooni liikmete vahel. Struktuur on justkui skelett, mis kajastab kõiki strateegilisi tegevusi, kindlustades organismi toimimiseks vajaliku süsteemse raamistiku. Strateegia muutus tingib struktuuri muutuse, mitte vastupidi, sest ennekõike peab struktuur olema funktsionaalne, aidates organisatsioonil toimida võimalikult operatiivselt ning tulemuslikult.

Kes laseb ühel osal oma jõududest marssida, st kasutu olla, sellal kui vaenujõud võidavad, see kasutab oma jõude kehvasti. Selles mõttes esineb jõudude raiskamist, mis on hullem isegi nende ebaotstarbekast kasutamisest (Clausewitz, 2004)⁸

Vastavalt seadusele⁹ (ÜKS § 43 lg 5; RAKS § 25 lg 6) peab ühel üliõpilaskonnal olema üliõpilaste poolt valitud esindusorgan (üliõpilasesindus), mis on võrreldav Riigikogu või kohaliku omavalitsuse volikoguga. Mõnes üliõpilaskonnas nimetatakse tudengite poolt valitud üliõpilasesindust teise nimega. Näiteks TLÜs on üliõpilasesinduse nimi üliõpilaskonna volikogu.

Esindusorgani ülesanne on esindada üliõpilaskonda ja kujundada üliõpilaskonda puudutavates küsimustes seisukoht. Esindusorgani pädevuses on reeglina:

1. üliõpilaskonna põhikirja vastuvõtmine ja muutmine ning selle esitamine kinnitamiseks kõrgkooli nõukogule;
2. oma valimiseeskirja vastuvõtmine ja muutmine;
3. oma kodukorra ning teiste üldiste kordade ja eeskirjade vastuvõtmine ja muutmine;

---

⁸ Clausewitz, C. 2004. *Sõjast*. Tallinn; Eesti Keele Sihtasutus.

⁹ Ülikooliseadus RT 1995, 12, 119; Rakenduskõrgkooli seadus RT I 1998, 61, 980

4. üliõpilaskonna esindajate valimine kõrgkooli nõukogusse jt kogudesse kui seadusega ja üliõpilaskonna põhikirjaga ei ole sätestatud teisiti;
5. juhatuse esimehe ja juhatuse (täitevorgani) liikmete valimine;
6. üliõpilaskonna mõne organisatsiooni liikmeks astumise otsustamine;
7. üliõpilaskonna arengukava ja tegevuskavade ning eelarve vastuvõtmine ja muutmine;
8. üliõpilashääletuse korraldamise otsustamine;
9. seisukoha võtmine üliõpilaselu puudutavates küsimustes;
10. muude talle seadusega või üliõpilaskonna põhikirjaga pandud ülesannete täitmine.

Esindusorgan peaks piirduma põhimõtetlike küsimuste otsustamisega (mingi tegevuse põhimõtted) ning jätma igapäevased ja üksikküsimused (tegevuse täpne korraldamine) täitevorgani (juhatus) otsustada.

Üliõpilasesindus on seaduse järgi üliõpilaskonna esindusorgani nimetus (nagu Eesti parlamendi nimetus on Riigikogu). Samas on sõnal „üliõpilasesindus“ ka teine tähendus: igapäevaselt kutsuvad nii üliõpilasesindajad kui ka üliõpilased ise kohta, kus üliõpilasesindajad tegutsevad (üliõpilasesinduse kontor/ruum/kantselei) ja kust saab üliõpilaspiletit osta, „üliõpilasesinduseks“.

Üliõpilasesindus moodustab täitevorgani, milleks olenevalt üliõpilaskonna põhikirjast on kas juhatus, eestseisus või esimees (nn üliõpilaste valitsus).

Täitevorgani ülesanne on juhtida üliõpilaskonna igapäevast tegevust. Täitevorgan vastutab esindusorgani otsustuste elluviimise eest. Täitevorgani pädevuses on reeglina:

1. üliõpilaskonna igapäevane juhtimine ja esindamine;
2. üliõpilasesinduse otsuste täitmise korraldamine;
3. üliõpilaskonna eelarve täitmise korraldamine;
4. oma töökorra kehtestamine;

5. muude üliõpilaskonna igapäeva tegevusega seotud küsimuste lahendamine ja korraldamine ning talle seadusega või üliõpilaskonna põhikirjaga pandud ülesannete täitmine.

Üliõpilaskonniti on täitevorgani nimetus erinev: **juhatuse, eestseisuse, esimees**. **Juhatus** koosneb tavaliselt üliõpilasesinduse (esindusorgani) poolt valitud esimehest ja teistest juhatuse liikmetest. Väiksemate üliõpilaskondade puhul on täitevorganiks **esimees**, kuna tegevuste mahu poolest piisab igapäevategevusteks vaid esimehest, kellele vajadusel on „käepikenduseks“ toimkondade esimehed või valdkonnajuhid, kes pole samas täitevorgani liikmed.

Tagamaks tegevuse korrektsuse (õiguspärasuse) ja otstarbekuse (mõistuspärasuse) on üliõpilaskondades ka kontrollorgan (järelevalve- või revisjonikomisjon või –toimkond).

Kontrollorgani ülesandeks on jälgida, et täitevorgan ja esindusorgan tegutseksid õiguspäraselt ja kasutaksid ressursse (raha, aeg, inimesed jne) otstarbekalt. Kontrollorgan vastutab täitevorgani ja esindusorgani tegevusele hinnangu andmise ja puudujääkide väljatoomise eest. Kontrollorgani pädevuses on reeglina:

1. kontrollida põhikirja, kordade ja eeskirjade täitmist ja tegevuste otstarbekust;
2. kontrollida eelarve täitmist ja eelarvehendite kasutamise sihipärasust ja õiguslikkust;
3. jälgida jooksvat eelarve täituvust ja teha juhatusele märkusi võimalike kõrvalekallete ennetamiseks;
4. kontrollida raamatupidamis- ja kassadokumente;
5. kontrollida üliõpilasesinduse, juhatuse, toimkondade/komisjonide koosolekute protokolle ja originaaldokumente;
6. kontrollida üliõpilaskonna muid dokumentaalseid materjale;
7. teha tähelepanekuid esindusorgani ja täitevorgani töö kohta.

Üliõpilasnõukogu. Kõrgkooli suurusest ja struktuurist tulenevalt võib moodustada ka nn üliõpilasnõukogusid. Näiteks TTÜs ja TLÜs tegutsevad iga teaduskonna/instituudi ja kolledži juures ka üliõpilasnõukogud. Struktuurilt ja territoriaalselt hajutatud suuremate kõrgkoolide üliõpilaskondade puhul on vajalik ka esmatasandil (struktuuriüksuses) üliõpilaste esindamine. Üliõpilasnõukogu ülesandeks on üliõpilaselu küsimuste korraldamine ja lahendamine kõrgkooli antud struktuuriüksuse piires (üliõpilasesinduse pädevuses on kõrgkooli üldtasand – kõrgkooli nõukogu ja rektoraat – ning riiklik – EÜL – ja rahvusvaheline tasand).

Üliõpilaskondade struktuuridega saab tutvuda kõrgkoolide üliõpilaskondade kodulehtedel.

3. Üliõpilaskonna pakutavad teenused ja hüved tudengitele

3.1 Tudengite esindamine ning õiguste kaitsmine kõrgkooli ja riigi tasandil (sh EÜLi volikogu)

Üliõpilaste esindamist kõrgkoolis saab vaadelda väga lihtsalt osalemisega erinevates otsustusorganites. Allpool on välja toodud nimekiri, kuhu üliõpilasesindajad kindlasti kuuluma peaksid:

- Kõrgkooli valitsus
- Kõrgkooli nõukogu/senat/kolleegium
- Teaduskondade/instituutide/osakondade nõukogud
- Erinevad komisjonid (õppe-, arendus-, teadus-, majandus-, akadeemiline komisjon jne.)*
- Raamatukogu nõukogu*
- Üliõpilasküla nõukogu/juhatus*
- Spordikeskuse nõukogu*

*antud organid ei pruugi kõikides kõrgkoolides olemas olla

Oluline nende organite juures on kindlasti ka see, et üliõpilasesindajad oleksid demokraatlikult üliõpilasesinduse poolt valitud või on üliõpilasesindus selle õiguse delegeerinud mõnele teisele üliõpilaste esinduskogule. **Kõrgkool ei tohi ise üliõpilasi ühte või teise komisjoni määrata**, kuna see katkestaks sideme üliõpilasesindusega ja suur osa olulist informatsiooni võib kaotsi minna.

3.1.1 Esindamise põhimõtted

Üliõpilasesindus on väga oluline side üliõpilase ja kõrgkooli vahel, mis tingib selle, et ta peab olema arvestatav ja tugev partner kõrgkoolile ning oskama oma seisukohti ka hästi argumenteerida. Üliõpilasesindus kannab vastutust ka selle eest, et tema poolt erinevatesse otsustusorganitesse määratud esindaja oleks piisavalt kompetentne arutluse all olevates küsimustes kaasa rääkima.

Tagamaks laiapõhjalisust on väga hea, kui enne toimkonna või töögrupi kokku saamist arutatakse päevakorda tulevad küsimused eelnevalt laiemas ringkonnas (nt üliõpilaskonna koosolek) üle ning pannakse juba eelnevalt kindlad ettepanekud ja seisukohad paika. Suuremates üliõpilaskondades saab seda alaliste toimkondade/komisjonide kaudu teha, väiksemates tuleks aga koondada grupp teemast huvitatuid.

Heaks tavaks võib pidada siinkohal seda, kui vaidlust tekitavad kohad selgitatakse toimkondades ja eelnevates kokkusaamistes põhjalikult üle ning jõutakse mõlemaid osapooli rahuldava lahenduseni. Oluline on, et vaidlusalused kohad ka kõrgkooli sees enne reaalselt otsustushetkel selgeks räägitakse.

3.1.2 Kaasamine

Kaasamise all mõistame nii üliõpilaste informeerimist, nendega konsulteerimist kui ka üliõpilaste osalust. Kolm kaasamise komponenti eristuvad üksteisest lähtuvalt

üliõpilasesinduse ja tudengite suhtluse iseloomust.

Informeerimine on ühepoolne suhe, kus üliõpilasesindus teavitab tudengeid oma tegevustest ja otsustest tagasisidet eeldamata. Informeerimine on samas aga eelduseks, et saaks rääkida tõhusast kaasamisest ja teavitatud osalemisest.

Konsulterimine on kahepoolne suhe, kus üliõpilased saavad arvamust avaldada ja ettepanekuid teha üliõpilasesinduse otsuste ja kavandatavate otsuste kohta, kuid ainult selles ulatuses, kui palju nende käest küsitakse.

Konsulterimine on tõhus viis probleemi identifitseerimiseks, üliõpilasesinduse sekkumise vajalikkuse hindamiseks, mõjude analüüsimiseks ning seejärel parima tegevusplaani ja –vahendite valimiseks.

Osalus väljendub partnerluses üliõpilasesinduse ja tudengi vahel. Üliõpilasesindusele jääb küll otsustusõigus, ent tudengid ja erinevad tudengiühendused saavad aktiivselt osaleda – algatada ja kujundada üliõpilaskonnas tehtavaid otsuseid, hinnata erinevaid lahendusvariante jne.

Heast kaasamisest saame rääkida vaid kõigi kolme komponendi esinemisel. Üliõpilasesinduse kodulehel avalikustatud eelnõud ei ole kaasamine, vaid kaasamise eeltingimus ehk informeerimine.

Peamised informeerimist toetavad vormid on näiteks:

- tudengite ligipääs dokumentidele – dokumentide saatmine e-kirja või posti teel, lisamine koduleheküljele, dokumentidest koopiategemine üliõpilasesinduses kohapeal jne;
- dokumentide registrid, kataloogid, indeksid nt Internetis või üliõpilasesinduses kohapeal;
- küsimuste ja vastuste lehed Internetis;
- ametlikud dokumendid, eelnõud, raportid, käsiraamatud;
- pressiteated, pressikonverentsid, intervjuud, kõned ja ettekanded ;
- telefon (helista ja küsi);
- brošüürid, postrid, audio-video materjalid, infolehed ja nende jagamine laialdaselt;
- otsepostitusmaterjalid, reklaamid, ajalehed.

Peamised konsulteerimise vormid on:

Konsulteerimine (ainult tagasiside saamine)

- Arvamusuringud
- Küsimustikud
- Kirjalik konsulteerimine

Konsulteerimine

- Mitteametlik konsulteerimine
- Nõuandvad kogud
- Avalikud kuulamised
- Fookusgrupid
- Intervjuud
- Üliõpilaste "paneelid"
- Töörühmad, toimkonnad, konverentsid
- Referendumid

3.1.3 Lobitöö

Kui räägitakse esindamisest ja otsuste tegemisest kas siis kõrgkooli nõukogus või mõnes muus otsustusorganis, jäetakse tihti peale tahaplaanile lobitöö, mis on kahtlemata väga oluline osa üliõpilaskonnale kasuliku ja soodsa lõppelahendi saavutamisel.

Lobitööd oma olemuselt võib väga paljuski nimetada enda ideede maha müümiseks. Üliõpilaskondlikul tasandil võib selleks pidada enda seisukohtade ja ettepanekute müümist kõrgkooli juhtkonnale selliselt, et nad tunnevad selle vajalikkust. Kui kõrgkooli juhtkonna liige, õppejõud, tugipersonal või dekaan otsustavas komisjonis või nõukogus üliõpilastele olulise punkti suhtes positiivselt sõna võtab, võib see tihti mõjutada tehtavat otsust positiivselt.

Selleks, et seda saavutada, peab üliõpilasesindaja üliõpilasesinduse abiga palju teavitustööd tegema ning erinevate kõrgkooli organitega läbi rääkima. Siinkohal on oluline, et esitava ettepaneku kohta on olemas väga konkreetsed ja mõjuvad argumendid.

Vihjed:

1) Esmalt tuleb kujundada käsitletava probleemi suhtes oma (st üliõpilaskonna, ka üliõpilasesinduse) seisukoht. Näiteks võiks isekesks analüüsida õppetoetuste süsteemi rakendamist ehk siis toetuste taotlemise ja määramise korda oma kõrgkoolis ning tekkinud mõtete põhjal koostada konkreetsed ettepanekud. Tulemustest lähtudes tuleks suhelda kõrgkooli töötajatega muutmaks toetuste korda (*põhiküsimus: kas midagi on vaja kõrgkooli siseses toetuste taotlemise korras muuta?*).

2) Teiseks tuleb tegeleda oma seisukohtade tutvustamise ja kaitsmisega, ettepanekute esitamise ning nende kaitsmisega kõrgkooli otsustusorganites. Enne lõplikule otsustamisele minekut on soovitatav tutvustada oma ettepanekut otsustajatele (rektoraadi liikmed, nõukogu liikmed) ja vajadusel välja selgitada nende vastuargumendid. See võib omakorda tähendada järgmisi alaülesandeid:

- seisukohtade tutvustamine kõrgkooli töötajatele ehk kohtumine võtmeisikutega, läbirääkimised ja toetuse leidmine kõrgkooli töötajatelt, nt õppeosakond, prorektor jne;
- õppekomisjonis (vms kogus, kus arutatakse nt õppeküsimusi; sõltub probleemist!) tegutsemine ja oma ettepanekute esitamine ning kaitsmine;
- senatis (kõrgkooli nõukogus) tegutsemine ja oma ettepanekute esitamine ning kaitsmine

3) Vahel tuleb kasuks oma ettepanekute põhjendamisel tugineda erinevatele ülevaadetele, analüüsidele ning uuringutele, mis võib tähendada ka seda, et sotsiaalvaldkonna tegutsevad inimesed neid ise koostavad, läbi viivad jne. Selline nõuetasuline alus annab hea baasi tugevamate argumentide esitamisele (*nt kui 500*

üliõpilast leiab, et toitude hinnad on liiga kõrged ning selle küsimusega on vaja tegeleda, on see mõjuvam kui 2-3 inimese arvamus).

4) Kui on suudetud edukalt oma seisukohti, ettepanekuid kaitsta ning selle tõttu on seni eksisteeriv kord/ süsteem muutunud, tuleb järgmisena tegeleda muudatuste tutvustamise ning muu üliõpilastele suunatud teavitustööga.

3.1.4 Üliõpilaste õiguste kaitsmine

Enamus üldiseid (ülekõrgkoolilisi) üliõpilaste õigusi puudutavaid probleeme lahendatakse eelmistes punktides välja toodud komisjonides.

Sageli esineb aga konkreetseid üksikuid probleeme ühe-kahe tudengiga. Sellistel puhkudel tuleb vaadelda neid individuaalselt ning läheneda igale juhtumile eraldi. Üliõpilasesindus peab kindlasti võtma üliõpilast toetava ja õigustava hoiaku õiguspärasuse korral ning tema murele lahenduse leidma, kuid siinjuures ei tohi väljuda eetilistest piiridest ega hakata taga nõudma absurdsuseid. Oluline on mõelda ka pikemalt ette mainekujunduslikult, ebaloogiliste nõudmiste esitamine mõjutab tulevikus teistes vb ka kaalukamates küsimustes partnerite eelhoiakuid üliõpilasesindusse.

Mõnikord püüavad üliõpilasesindajad teha üliõpilaste esindamises järeleandmisi ja kompromisse enne kõrgkooli esindajatega kohtumist. Põhjusteks tuuakse kõrgkooli või riigi raske olukord. Siinkohal tuleb meele pidada, et esindatakse üliõpilaste huve ja kompromisse tehakse alles läbirääkimiste käigus. Kui üliõpilasesindajate seisukoht oleks kõrgkooliga ühesugune, siis poleks üliõpilasesindust vajagi.

3. 1. 5 Üliõpilaste esindamine riiklikul tasandil

Üliõpilaste huvide ja õiguste esindamine riiklikul tasandil toimub peaaesjalikult Eesti Üliõpilaskondade Liidu (EÜL) kaudu, mis hõlmab enda alla peaaegu kõik Eestis

õppivad üliõpilased (sh nende poolt moodustatud üliõpilasmavalitsused ehk üliõpilasesindused).

Üliõpilaskonnad on esindatud EÜLis üliõpilasesinduse poolt valitud volinike läbi (ametlik üliõpilaskonna esindaja EÜLi kõrgeimal otsustusorganil – volikogul). Samuti toimub suur osa sisulist tööd erinevates toimkondades ja töörühmades, millest võivad osa võtta kõik üliõpilaskondade liikmed.

Nii nagu kõrgkoolisisesel esindamisel, on ka EÜLi puhul oluline, et enne EÜLi volikogu istungit ja toimkondade toimumist oleksid päevakorras olevad punktid enda üliõpilaskonnas põhjalikult läbi arutatud ning kindlad ettepanekud eelnevalt paika pandud, tagamaks ka siin laiapõhjalisuse.

3. 1. 6 Riiklikud institutsioonid

Eelnevalt mainitult on üliõpilased läbi EÜLi esindatud mitmetes riiklikes organites ja teeb koostööd paljude teiste katusühendustega. Allpool on välja toodud nimekiri mõnedest, kellega EÜL koostööd teeb:

- Õppurite Nõukoda Haridus- ja Teadusministeeriumi juures
- Riikliku Koolitustellimuse Komisjon
- Kõrghariduse Kvaliteediagentuuri Hindamisnõukogu
- Sihtasutus Archimedes
- Eesti Kodanikuühiskonna Arengukontseptsiooni valitsuskomisjon
Siseministeeriumi juures
- Rektorite Nõukogu
- Rakenduskõrgkoolide Rektorite Nõukogu

- Eesti Õpilasesinduste Liit
- Eesti Noortühenduste Liit

Riiklikul tasandil on kasulik oma ideede ja plaanide elluviimiseks kindlasti kaasata ka kolmandaid partnereid ning survestada pidepunkte ühiselt. Kolmandateks partneriteks võivad olla tööandjad, erialaliidud ja muud ühendused, millega konkreetne probleem seotud on. Samas on spetsiifiliste valdkondade või regioonide (nt linna) kaudu üliõpilased esindatud ka vastavate erialaliitude, ühenduste või organite läbi, mis edendavad antud gruppide arenguvõimalusi. Nt: Tallinna Üliõpilaskondade Ümarlaud (TÜÜL)

3.2 Üliõpilaspiletite väljastamine

Üliõpilaspiletite väljastamine

EÜL on rahvusvahelise ISIC õpilas- ja ISIC üliõpilaspileti, ITIC õppejõukaardi ning IYTC noortekaardi litsentsi ainuomanik Eestis. EÜLi liikmetel on soovi korral võimalik neid kaarte väljastada ning sellest ka tulu teenida vastavalt EÜLi volikogu poolt kinnitatud kaartide hinnakirjale. EÜLi äriüksuse töötajad korraldavad kaardimüügi edendamiseks erinevaid kampaaniaid ning organiseerivad kaardiomanikele suunatud eripakkumisi. Kampaania edukaks läbiviimiseks on alati vajalik tihe koostöö EÜLi äriüksuse töötajate ning üliõpilaskondade vahel. Pakutavate võimaluste realiseerimiseks on vajalik üliõpilasesinduse poolne kaasalöömine. Headele mõtetele kaardimüügi ja lisafunktsioonide arendamise juures on EÜLi äriüksus alati avatud.

Puutevaba kiibiga varustatud kaartide väljastamiseks on EÜLi äriüksus koostöös Koolisüsteemide OÜ-ga välja arendanud kaardihaldussüsteemi MinuKool (www.minukool.ee). Puutevaba kiip suurendab tunduvalt kaardi kasutusvõimalusi: sama kaarti on võimalik kasutada läbipääsusüsteemis, raamatukogus, parklas, sööklas jne. Kõikide uute õppeasutuse siseste funktsionaalsuste rakendamisel ootame kindlasti üliõpilasesinduste aktiivset kaasa löömist!

EÜLi äriüksuse töötajad pakuvad tuge ka kõigis kaartide väljastamist puudutavates tehnilistes küsimustes ning viivad läbi vajalikke koolitusi kaardiväljastajaile.

ISIC üliõpilaspileti ja Eesti üliõpilaspileti võrdlus

EÜL väljastab kõrgkoolidele ka Eesti üliõpilaspiletit. Eesti üliõpilaspilet tõendab üliõpilasstaatust Eesti sisesealt, ISIC (*International Student Identity Card*) on ainus rahvusvaheliselt ÜRO haridus-, teadus- ja kultuuriorganisatsiooni UNESCO poolt tunnustatud tudengistaatust tõendav dokument. Lisaks rahvusvahelisele üliõpilasstaatuse tõendamisele saab ISIC üliõpilaspiletiga erinevates valdkondades ka palju soodustusi – Eestis ca 800 kohas ja mujal riikides kokku enam kui 40 000 kohas. ISICu omanikele eripakkumisi tegevate ettevõtete arv kasvab pidevalt ning lisanduvad soodustused on järjest atraktiivsemad.

*Infot ISIC soodustuste kohta Eestis: www.isic.ee

*Infot ISIC soodustuste kohta maailmas: www.isic.org

Mida üliõpilasesindus saab ise ISIC üliõpilaspileti võimaluste tutvustamiseks ära teha?

Kindlasti tasub tudengite ja õppejõudude paremaks teavitamiseks võimalikult hästi ära kasutada kõiki üliõpilasesinduse kasutuses olevaid kanaleid ja võimalusi nagu näiteks:

- infostendid,
- LCD telerid,

- meililistid,
- kodulehed (ÜE, kõrgkool),
- tudengimärkmik,
- ÜE või kõrgkooli üliõpilasleht,
- kõrgkooli õppeinfosüsteem,
- ÜE üritused,
- jne.

Kõiki mainitud väljundeid kasutades tuleks alati meeles pidada ISIC üliõpilaspiletit, mis peaks kuidagi läbivalt, võiks öelda lausa kohustusliku elemendina, üliõpilasesinduse tegemistest hästi välja paistma. Kõik vajalikud ISICu materjalid (logod, kaardikujundused, bännerid, juhendid, blanketid jne.) saab EÜLi äriüksusest. Samuti on EÜList võimalik saada kasutamiseks suuri PVC bannereid (ISIC üliõpilaspileti ja ITIC õpetajakaardi kujutistega) ja muid ISIC turundusmaterjale.

Kolm olulisemat punkti, millest tasub tudengeid teavitada, oleksid järgmised:

1. ISIC üliõpilaspilet on rahvusvaheliselt tunnustatud tudengistaatust tõendav dokument ning vastab seejuures ka Eestis kehtestatud üliõpilaspileti nõuetele ning on seega Eestis üks riiklikult tunnustatud üliõpilaspiletitest;
2. Kaardile kehtib Eestis üle 700 ja maailmas üle 40 000 soodustuse;
3. MinuKool kaardihaldussüsteemi kaudu väljastatavatele ISIC üliõpilaspiletitele on lisatud puutevaba kiip, mis võimaldab rohkemate funktsionaalsuste täitmist (*ISICut on juba rakendatud erinevate kõrgkoolide läbipääsusüsteemides, raamatukogudes, sööklates jne. Tulevikus toimib kaart loodetavasti elektrooniliselt ka ühistranspordi piletisüsteemis – rohkem infot ISIC üliõpilaspileti kasutusvõimaluste kohta saab EÜLi äriüksusest*).

EÜLi äriüksus toetab meeleldi ka igasuguseid enesealgatuslikke esinduste poolseid ISIC üliõpilaspiletiga seotud tegevusi. Oluline on lihtsalt oma plaanidest ning ideedest alati eelnevalt teada anda

Lisaks üleriigilistele ja rahvusvahelistele soodustustele on üliõpilaskonnas võimalik alati kehtestada uusi lisasoodustusi kaardiomanikele, seda näiteks paljundamisel, üliõpilaskonna üritustel, kooli kohvikutes jne.

3.3 Üliõpilaskonna poolt pakutavad teenused

Üliõpilaskonnad pakuvad oma üliõpilaskonnale erinevaid teenuseid vastavalt oma võimalustele ja üliõpilaste sooviavaldustele.

Üliõpilaskonna poolt pakutavad teenused:

- Nõustamine – õppimisvõimalused välismaal, stipendiumid, praktika, töövahendus (nt Üliõpilaskonnas), tuutorid;
- paljundamine ja printimine;
- kooli ja üliõpilaskonna sümboolika müük;
- reklaamimüük ettevõtetele läbi Üliõpilaskonna kodulehe ning läbi teiste kanalite: üritused, leht, reklaammaterjalid ;
- laulukoorid, teatriklubid, kultuuriüritused;
- sportimisvõimaluste pakkumine;
- internetiühendused ühiselamutes;
- õppetoetuste taotluse kogumine ja läbiviimine;
- kursuse kodulehe teostamine;
- motivatsiooniüritused/ väljasõidud;
- koolitused;
- vilistlaste korporatiivsus
- projektitoetused;
- teatmikud;
- informatsioon;
- lastetuba.

4. Üliõpilasesinduse valimised

Üliõpilaste arv kõrgkooliti erineb, kuid valdavalt on see liiga suur selleks, et kõigil üliõpilastel oleks võimalik ise ja otse igapäevaselt lahendada üliõpilaselu puudutavaid küsimusi. Selleks on seaduses¹⁰ ettenähtud üliõpilasesindus – üliõpilaskonna demokraatlike valimiste käigus moodustatud esindusorgan. Üliõpilasesindus, sarnaselt Riigikogule, esindab kõiki ühe üliõpilaskonna liikmeid, vaatamata sellele, kui paljud tudengid osalesid selle valimistel. Lihtsamalt öeldes on valimised tegevus, kus tudengid volitavad kedagi enda eest tegema otsuseid mingiks ajaperioodiks.

Demokraatlikud valimised. Üliõpilasesinduse valimisteks on mitmeid viise, kuid peamine selle juures on demokraatlikkuse põhimõtete järgimine. Demokraatlikkus tähendab, et igal üliõpilaskonna liikmel (üliõpilasel) on õigus osaleda valimistel – hääletada ja kandideerida. Samuti tähendab demokraatlikkus, et valimised on:

- üldised (osaleda saavad kõik soovijad);
- ühetaolised (kõigile on tagatud sama protseduur);
- otsesed (valija hääletab otse kandidaadi poolt või vastu);
- salajased (valija häält ja valikut ei avalikustata).

4.1 Esinduslike valimiste viisid. Kõrgkooli iseloomust (suurus ja struktuur, erialade arv jne) lähtuvalt tuleb valida üliõpilasesinduse valimise viis. Enamlevinumad on:

- Ülekõrgkoolilised valimised – on üks ringkond ja kõik saavad kõiki valida.
- Ringkondlikud valimised – toimuvad ringkondades (kõrgkooli struktuuripõhiselt): enamasti teaduskonnad, instituudid, kolledžid ning vahel ka doktorandid ja magistrandid. Üliõpilasesinduse liikmeks saab tavaliselt ringkonnas enim hääli saanud kandidaat;
- Kursuse-, rühma või grupivanema põhised valimised – üliõpilasesinduse liikmeks valitakse demokraatlikult oma kursuse, grupi või rühma vanem.

---

¹⁰ Ülikooliseadus RT I 1995 12, 119; Rakenduskõrgkooli seadus RT I 1998 61, 980

Üliõpilasesinduse liikmetena peaksid ideaalilähedaselt olema esindatud kõikide õppesuundade ja astmete tudengid. See idee kannab endas eesmärki teostada omavalitsust võimalikult legitiimselt (lähedal tudengile) ja esinduslikult (esindatud on kõigi üliõpilaskonna allrühmade huvid).

Väiksema kõrgkooli puhul peaksid olema esindatud iga eriala üliõpilased, suurema puhul iga teaduskonna/instituudi ja kolledži üliõpilased. Nii suuremate kui ka väiksemate kõrgkoolide puhul on tähtis jälgida ka seda, et esindatud oleksid nii I taseme (rakenduskõrghariduseõppe, bakalaureuseõppe) kui ka II taseme (magistriõppe) ja III taseme (doktoriõppe) üliõpilased. Just kõrgemate tasemete alaesindatuse põhjal on tihti üliõpilaskondadele ette heidetud, et üliõpilasesindused tegutsevad vaid esimese ja teise aasta üliõpilaste huvides.

4.2 Valimiste III etappi

Heade valimistulemuste saavutamiseks peab tudengile valimisteks selgeks tegema, mis on üliõpilaskond, -esindus ja juhatus, milleks need olemas on ning millega need tegelevad. Teadlikum tudeng on ka teadlikum valija: ta oskab nõuda ja tal on eeldusi oma arvamuse kujunemiseks. Valimise protseduur peab olema võimalikult selge ja lihtne ning edukate valimiste võti on valimiskorra, -kohtade ning -aja tugev reklaam.

Valimised võib jagada kolmeks etapiks:

I etapi ajal toimub üliõpilaste teavitamine üliõpilasesindusest, selle ülesannetest ja saavutustest. Seda on vaja, et kandideerima kutsumisel üliõpilased teaksid, mis on üliõpilasesindus, ja otsustaksid üldse kandideerida. Samamoodi mõjutab teadlikkus üliõpilasesindusest ja selle vajalikkusest tudengeid hiljem valima minema.

II etapis kutsutakse üliõpilasi oma kandidatuuri üles seadma. Suure valimisaktiivsuse tagamiseks tuleb jälgida, et kõigis ringkondades seataks üles kandidaadid ja võimalusel võiks neid olla rohkemgi kui üks, et tekiks valikuvõimalus.

III etapis toimuvad valimised. Valimiste õnnestumine sõltub eelkõige kahest eelnevast etapist – kui palju on kandidaate, kas nad teavad, kuhu kandideerivad, ning kas tudengid saavad aru, mis asi on üliõpilasesindus ja miks sinna liikmeid valima peaks.

4.3 Valimistoimkonna moodustamine

Valimisi viib vastavalt üliõpilaskonna põhikirjale ja valimiseeskirjale reeglina läbi ametisoleva üliõpilasesinduse koosseisu poolt ametisse nimetatud sõltumatu valimistoimkond. Olenevalt kõrgkooli suurusest võib valimistoimkonna liikmed liigendada toimkonna juhtideks ja igapäevasteks töötajateks ning nõuandva ja järelevalve funktsiooniga liikmeteks. Valimistoimkonna juhttuumik võiks koosneda kolmest inimesest (1 esimees, 2 aseesimeest), kellest üks aseesimees võiks näiteks olla üliõpilaskonna teabevaldkonna juht. Valimiste üks olulisi tegevusi on reklaam ja teavitustöö üliõpilaskonnas. Terve toimkond peaks koosnema erinevate ringkondade esindajatest, kuna nemad on kontaktisikud oma ringkonnaga ja nende abi on vajalik.

Väga oluline on määrata toimkonda õiged inimesed ning eelnevalt on vaja neile läbi viia koolitus, kus selgitatakse põhjalikult toimkonna tööga seonduvaid kohustusi ja piiranguid (nt: neil endil ei ole lubatud kandideerida). Õigete ja motiveeritud inimeste leidmine on aluseks sellele, et valimiste korraldamine toimiks efektiivselt.

Valimiste ajakava, mis hõlmab tervet korraldamise protsessi, tuleb põhjalikult paika panna ja sündmused hoolikalt planeerida, selleks et ajaliselt ei kattuks näiteks kandidaatide tutvustamine ja mõni muu oluline sündmus. Ettevalmistustega tuleb alustada võimalikult vara, et kõik tegevused ei kuhjuks valimiste eelsele kuule.

4.4 Koostöö

Koostöö on samuti üks võtmesõna millegi edukal korraldamisel. Valimistoimkonna siseselt on võimalik moodustada eraldi väiksemaid – 2-4-liikmelisi – töögrupe. Näiteks üks grupp tegeleb ainult valimiste reklaamiga, teine kandidaatide leidmisega jne.

Väga oluline on, et üliõpilasesindajad ja kõrgkooli personal oleksid valmis valimistoimkonda abistama, eriti juhul kui nad omavad kompetentsi, mis toimkonna

liikmetel puudulik on. Reeglina kinnitab kõrgkooli rektor valimiseeskirja, mis tähendab, et selles dokumendis pandud ülesandeid või nende ülesannete täitmist peavad aitama kõrgkooli töötajad täita.

4.5 Elektrooniline andmebaas

Sedelhääletust mitmes kohas korruga lihtsustab elektrooniline andmebaas, millele pääseb ligi Interneti kaudu ning kus märgitakse hääletamas käinud inimene üles (selliseid märkeid saab teha vaid selleks volitatud inimene, kes istub valimislauas). Seejuures väljastatakse igale kasutajale ka oma parool, mis on vajalik juhul, kui valimislaudu on rohkem kui üks ning üliõpilane saab valida igal pool (ükskõik, millises õppehoones, üliõpilaselamus jne). Idee olemus seisneb selles, et märkides üles üliõpilase X antud hääle, ei ole tal võimalik minna järgmisse valimislauda ning nõuda endale uut valimissedelit, kuna ta on juba oma hääle andnud. Andmebaas on hea ka põhjusel, et selle kaudu on võimalik kerge vaevaga arvutada valimisaktiivsust.

Andmebaasi aluseks saab olla kõrgkoolis kasutuses olev üliõpilaste loetelu, mille valimistoimkond laseb endale edastada õppeosakonnal (asutuse siseselt tohib isikuandmeid kasutada ja edastada ilma piiranguteta).

4.6 Hääletusperiood ja -koht

Sedelhääletamise periood tuleb valida sobilik nii päeva-, öhtu- kui ka kaugõppetudengitele, et kõigil oleks võimalik anda oma hääl. Selline planeerimine tõstab ka valimisaktiivsust (potentsiaalsete valijate hulk suureneb). Siinkohal tuleb jälle rõhuda planeerimise vajalikkust: hääletamise periood tuleb paika panna mitmeid kuid enne reaalseid valimisi (st enne aega, mil üliõpilased oma hääle annavad), et ülejäänud ettevalmistused saaksid võimalikult korralikult ning kiirustamata tehtud.

E- valimised on kasutusel mitmetes kõrgkoolides. Eesti Infotehnoloogia Kolledž omab tudengi meilikontodest koosnevat andmebaasi, mis võimaldab saata igale tudengile

lingi, mille sees on unikaalne võti, mis avab Üliõpilasesindusse kandideeriva inimese hääletusvormi. Igaüks saab valida kandidaadid ja kinnitada enda valiku.

Reeglina sätestatakse valimiste aeg valimiseeskirjas.

* Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikogu otsustas 2006. aastal ühtlustada üliõpilasesinduste valimiste ajad liikmesüliõpilaskondades. Reeglina toimuvad need märtsi esimesel ja teisel nädalal..

Hea tava kohaselt peaks hääletamine toimuma vähemalt kahel päeval ja sellele peaks eelnema põhjalik reklaam. Selle jaoks oleks vaja ka näiteks inimesi (kindlasti mitte valimistoimkonna tuumik!), kes üliõpilaselamutes, kus pesitseb arvukalt potentsiaalseid valijaid, hääletuskastiga ringi liiguksid, sest liikuv kast on efektiivsem.

4. 7 Teavitustöö ja valimisaktiivsus

Valimised ei tohiks olla ainus aeg, mil tudengeid teavitatakse, millega üliõpilaskond eelneva aasta jooksul on tegelenud ja mida korda saanud. Info peab olema pidevalt kättesaadav ja levimas, see kergendab oluliselt valimiste läbiviimist ja võib aidata kaasa ka valimisaktiivsuse tõusule.

* Omaette probleem on see, et kuni üliõpilasesindusse suhtutakse kui seltskonda omaettehoidvaise üleolevaise tudengeisse (nä **kultuuriklubi**) ei teki ka teadlikku valijat. Seda seetõttu, et **kultuuriklubi**- tüüpi üliõpilasesinduse eripäraks on tavaliselt kinnisus, mistõttu ei levi üliõpilasesindusest väljapoole ka info selle tegevusest ega kujune ka pilti selle olulisusest. Mida avatum on üliõpilasesindus, seda suurem tõenäosus, et rohkem üliõpilasi on kursis esindajate tegevusega ning seda kergem on ka üliõpilasesinduse rolli valijatele selgitada.

Valimisaktiivsust aitab tõsta veel kandidaatide eneste aktiivsus, asjalikkus ja ka rohkus. Valitavad, kes tegelevad oma valijatega ning on ise motiveeritud on kahtlemata valimisedu üks põhiaspekte. Olenevalt kõrgkoolist on oluline ka kursusevanemate roll:

neil on otsene side tudengiga, mistõttu on neil ka kergem tudengit valima meelitada. Üks valimisedu nippe – kui kandideerib aktiivne kursusevanem, on tal ka olemas kindel valijaskond - tema enda kursus.

4.8 Mõned vihjed ja soovitused motivatsioonikirja kirjutamiseks

Motivatsioonikiri on vajalik, et valijad teaksid, kelle poolt hääletada.

Mida motivatsioonikiri sisaldada võiks:

1. Motivatsioonikirja alguses võiks olla lühidalt üldine informatsioon kandidaadi kohta.
2. Kindlasti peaks tähelepanu pöörama sellele, miks sa arvad, et sina sobid üliõpilasesindusse. Võib tuua välja ka mõne eelneva kogemuse. Isegi kui sul ei ole üliõpilasesindusele sarnast kogemust, võid mõelda sellele, millised hoopis teise valdkonnaga seotud kogemused võiksid sind edaspidi aidata. Kuid kõige olulisem on siiski näidata oma potentsiaali ja oskuseid ning omadusi, mis aitavad sul reaalselt miskit korda saata. Potentsiaal midagi ära teha on reaalsuses isegi tähtsam kui väga suured kogemused. Seega mõtle enda isikuomaduste ja arenemisvõime peale, aga ole kindlasti aus.
3. Võid ka välja tuua, miks sa oled huvitatud kandideerimisest – mida sa arvad, et üliõpilasesindus sulle annab.
4. Too välja, mida sa tahad üliõpilasesinduses olles saavutada/teha. Kirjuta mõned lubadused näiteks punktidena, et oleks kergem aru saada. Võid ka selgitada, miks need lubadused olulised on. Samuti võid seletada, kuidas nende saavutusteni jõuda kavatsed ja kuidas see võimalik on. Siinjuures oleks üsna sobiv rääkida ka üldiselt oma plaanidest üliõpilasesinduses. See osa motivatsioonikirjast näitab sinu tõsiseltvõetavust ja asjalikkust kõige paremini ning tulevikus on sul ka endal kergem tegutseda, kui oled mingid eesmärgid/tegutsemisplaani paika pannud.

Nõupid:

Kui soovid midagi ära teha, kuid ei tea täpselt mida, siis esimene koht, kust infot saada, on Sinu enda kursus. Küsi, mis on nende peamised mured ja mida nad eelkõige vajavad. Sealjuures ära unusta, et üliõpilasesindus esindab kõiki üliõpilasi. Seega mured või ideed peaksid olema laiemad. Et ideid saada ja et mõttelend parem oleks, uuri ka eelmiste aastate motivatsioonikirju ja küsi praegustelt üliõpilasesinduse liikmetelt arvamusi.

5. Üliõpilaskonna igapäevane juhtimine ja korraldamine

Üliõpilaskonna igapäevase juhtimise eest vastutava täitevorgani (juhatuse) tegevuste hulk ja ulatus sõltub paljuski üliõpilaskonna suuruselt ja struktuurist. Struktuur peab kajastama kõiki võtmetegevusi näidates, kuidas organisatsiooni juhitakse. Vastutus tulemuste eest enda tööloigu raames seab igale organisatsiooni liikmele kohustusi, kuid eeldab samas ka õigusi valida vahendeid ning tegevusviise püstitatud eesmärkide saavutamiseks.

Täitevorgani edukus sõltub esmalt sellest, milline on töökorraldus- ja jaotus. Kasuks tuleb tegevuse valdkondade kaupa jaotamine.

5.1 Üliõpilaskonna tegevusvaldkonnad**5.1.1 Haridusvaldkond**

Haridusvaldkond tegeleb kõrgkooli õpingukorralduse ja kõrghariduse strateegia teemaga, õppekavaarendusega, õppetöö kvaliteedi jälgimisega, tagasisidega ja üliõpilaste nõustamisega. Kujundatakse läbi Eesti Üliõpilaskondade Liidu kõrghariduspoliitikat ning suheldakse ja tehakse ettepanekuid erinevatele instantsidele.

Haridusvaldkonna teemad:

I Õppekorraldus ja nõustamine

II Hariduse kvaliteedi küsimused

1. Õppekavad – tudengite kaasamine igasse õppekavanõukogusse/komisjonisse, et haridusküsimustes ning muudatuste väljatöötamisel oleks üliõpilaste arvamus võimalikult hästi ja kaalukalt esindatud.
2. Õppeained – õppematerjali kättesaadavuse tagamine tudengile enne loengukursuse algust; õppeaine asjakohasus ja sisukus.
3. Õpetamismetoodika ja õppejõud – kõrge teadmiste edasiandmise võimekuse ja rahvusvahelise õppejõudkonna kujunemise toetamine
4. Tagasiside – koostöös kõrgkooliga mitmekülge ja kasutajasõbraliku üliõpilastagasiside süsteemi loomine
5. Mobiilsus – üliõpilaste, õppejõudude, teadlaste ja administratiivtöötajate liikumise propageerimine erinevate kõrgharidusinstitutionide vahel
6. Tööturu nõudlus – eriala spetsiifikast ja tööturust lähtuvalt praktika ja selle korralduse tagamine
7. Kõrghariduse rahastamine – võimaldab katta kõrgkoolide poolt üliõpilastele tehtavaid realseid kulutusi. Siinjuures tuleb võrdselt kohelda nii akadeemilisi kui rakenduslikke kõrgharidusinstitutione (KHI).
8. Seadusandlus ja üliõpilaste õigused – võimaldada üliõpilasesindajatele lisa-akadeemilise puhkuse taotlemist.
9. VÕTA - kuidas kõrgkoolis arvestatakse tudengi varasemaid õpi- ja töökogemusi; kas VÕTA protseduurid on tudengisõbralikud jne.

Haridusvaldkonna töömudel

- Haridusvaldkonna tööd võib teha üks juhatuse liige või siis toimikond, mille moodustavad esinduse liikmed.

- Palgaline töötaja (hariduspoliitika nõunik) või haridustoimkonna juht – antud mudeli puhul on vastutava isiku ülesandeks valmistada ette erinevaid analüüse, ülevaateid; assisteerida juhatuse vastutavat liiget; tegeleda igapäevaste küsimustega, nagu üliõpilaste nõustamine õppekorraldusega seonduvates küsimustes. Lisaks vastutavale isikule võib olemas olla üliõpilasesinduse või üliõpilasnõukogu liikmetest ning teistest vabatahtlikest koosnev haridustoimkond, kes abistavad toimkonna juhti erinevate projektide puhul.

Baasteadmised

Kvaliteetse tegevuse aluseks haridusvaldkonnas on võimalikult põhjalikud teadmised antud töövaldkonnast. Seetõttu tuleb enne tööle asumist viia end kurssi olulisemate dokumentidega (kvaliteedikäsiraamatud, õppekorralduse eeskiri, õppekava statuut, üliõpilaskonna arengukava/strateegia, analüüsid, ülevaated, koolituste materjalid, EÜLi poliitikapaberid, kõrghariduse kvaliteediagentuuri dokumentidega). Tööle asumisel tuleks tutvuda ka põhiliste partneritega (näiteks prorektori, õppeosakonna juhataja, karjääri – ja nõustamiskeskuse ja üliõpilasnõukogude haridusjuhtidega). Samuti tuleb kasuks teiste kõrgkoolide ja EÜLi haridusvaldkonna juhtidega kogemuste vahetamine.

Põhitegevused

- 1) Üliõpilaste nõustamine ja teavitamine
  - Personaalnõustamine tudengilt tudengile (näost näkku, aga ka meili teel ning telefonitsi).
  - Õppejõudude poolt pakutavate õppematerjalide kättesaadavuse, raamatukogu fondide sisu, lahtiolekuaegade, paljundamis- ja skanneerimisvõimaluste tagamine
  - Koolituste/seminaride korraldamine
  - Infomaterjalide koostamine paberkujul ja elektrooniliselt edastamiseks
  - Kõrgkooli või üliõpilaskonna ajalehte kirjutamine haridusvaldkonna teemadel, teavitamaks kaastudengeid muudatustest ja erinevatest probleemidest

2) Üliõpilaste esindamine

- Kohtumised erinevate isikutega oma seisukohtade tutvustamiseks eesmärgil, et üliõpilassõbralikud otsused ka erinevates otsustuskogudes vastu võetaks.
- Igapäevase suhtluse toimumine kõrgkooli juhtkonna, karjääri- ja nõustamiskeskuse, õppeosakonna ja teiste üliõpilaskondade ning EÜLi vahel.
- Eesmärkide saavutamise nimel haridusvaldkonnas tegelevate tudengite osalemine ka kõrgkooli nõukogu ja selle komisjonide töös, samuti ka EÜLi tegevuses.

Tudengipoliitikas on oluline olla kursis ja püsida kaardil. Kohtumine kuhu minnakse ilma ettevalmistamata ei tööta soovitud tulemust. Seega tuleb alati uurida teema tausta – viia ennast kurssi faktidega ja peamiste visioonidega ning otsustajatega antud küsimuses. Kõrgkoolis tuleb arvestada sellega, et tuleb olla järjepidev ja – kindel. Selle teeb kindlasti raskeks suur inimeste voolavus üliõpilaskonnas. Tihti need, kellega tuleb läbi rääkida, on professionaalsed ametnikud või töötajad, kes on omal alal tegutsenud juba aastaid. Sellistes tingimustes ja piiratud võimalustega keskkonnas tuleb üliõpilaskonnal seista igapäevaselt kõigi tudengite huvide eest eesmärgiga tagada igale üliõpilasele võimalus omandada kvaliteetne haridus normaalses õpi- ja olmetingimustes.

5. 1. 2 Sotsiaalvaldkond

Sotsiaalvaldkond tegeleb üliõpilaste sotsiaalsete tagatiste (õppetoetuste, stipendiumite ja teiste sotsiaaltoetuste, ravikindlustuse) tagamisega, infrastruktuuri (kõrgkooli õppehoonete, ühiselamute, tervise ja vabaaja rajatiste, ühistranspordi, ratta- ja autoparkimise, liikumispuudega üliõpilaste võimaluste jms ning toitlustuse) parandamisega. Sotsiaalvaldkonna eesmärgiks on tagada üliõpilaste vaimne tervis ja heaolu, elukeskkond kõrgkoolis, sh üliõpilaselamutes (vaimne ja füüsiline turvalisus). Veel puutub ta kokku teemadega soolisest võrdõiguslikkusest ja diskrimineerimisest (soo, seksuaalse orientatsiooni, rassi vms põhjal), integratsioonist (kakskeelsus, st eestlaste ja muulaste integratsioon, muulaste õppimisvõimalused kõrgkoolis).

Sotsiaalvaldkonna teemad

I Üliõpilaste sotsiaalsed tagatised

1. Õppetoetused ja teised toetused, töötuskindlustus

- **infotunnid õppetoetuste kohta** – tutvustada õppetoetuste süsteemi, erinevaid taotlemisvõimalusi; lisaks saab rääkida ka kõrgkoolis olevatest stipendiumitest
- **õppetoetuste alane nõustamine** – korraldada personaalnõustamist nii näost näkku kui ka meili või telefoni teel
- **Eesti õppetoetuste süsteemi parandamine** – toimib kõige edukamalt läbi EÜLi, nt osaledes erinevates töögruppides, seminarides, kus seda teemat arutatakse; sellele võiks eelneda omavaheline praeguse süsteemi üle vaatamine, ideede kirja panemine ning parandusettepanekute koostamine edaspidiseks, mil uue toetuste süsteemi kirjeldus valmib.

2. Õppelaen

- **info kogumine ja üliõpilaste teavitamine** - koguda kokku kogu info õppelaenust, selle tagasimaksmisest jmt, võimaldada üliõpilastel selle infoga kergesti tutvuda, nt kodulehe, voldikute või stendide kaudu

3. Tervishoid (ravikindlustus, vanemahüvitis jmt)

- **esmaabi- ja raviteenus oma kõrgkoolis** – uurida, kas kõrgkoolis on piisavalt inimesi, kes oskavad esmaabi ning kas sellekohane info on kättesaadav ka hädaolukorras (st nende inimeste kontaktide paigutamine nt stendideel, kes oskavad esmaabi). Meditsiinitoa asukoha tutvustamine.
- **psühholoog kõrgkooli** – seista selle eest, et kõrgkooli loodaks psühholoogi töökoht (nt EMÜ-s on olemas psühholoog)
- **hambaarstiteenus** – uurida võimalust saada oma kõrgkooli hambaarst või võimalusel leping mõne hambaarstiga, kelle juures saaksid kõrgkooli üliõpilased soodsamalt ravi (nt TTÜ-s on olemas hambaarst)
- **tervisliku eluviisi levitamine**- aidsipäev, doonoripäevad, tervisenädal, loengud, üritused (need tegevused võivad kuuluda ka kultuurivaldkonna alla)

II Infrastruktuur ehk olmekeskond

1. Õppekeskkond ehk kõrgkooli õppehoonete olukord (sh auditooriumid, spordihood, vabaaja veetmise nurgad jne)

- **erinevate õpi-, seminari ning vabaaja veetmise kohtade loomine** – kaardistada juba olemasolev ning uurida võimalikke kohti, kuhu sellised ruumid luua (seejuures hinnata, millised on üldse üliõpilaste vajadused selles osas)
- **erivajadustega tudengite õppimisvõimaluste parandamine kõrgkoolis** – erivajadustega üliõpilaste olukorra kaardistamine oma kõrgkoolis (kui palju neid on, millised on nende vajadused jne), õppekeskkonna muutmine erivajadustega üliõpilaste vajadusi silmas pidades, samamoodi õppematerjalide ning loengute-seminaride ülesehitamine selliselt, et need sobiksid ka erivajadustega üliõpilastele
- **rattahoidlad ja autoparkimine**: rattaparklate ja parkimiskohtade temaatikaga
- **toitlustamine** – seista selle eest, et üliõpilased saaksid oma kõrgkooli õppehoonetes mitmekülget ja soodsat toitu osta, ning et toidukohad oleksid avatud piisavalt kaua. Põhiküsimused (juhu, kui toitlustuskoht on üldse kõrgkoolis olemas; vastasel juhul tuleb hakata tegelema sellega, et üliõpilastel oleks võimalik õppehoones või seal lähedal süüa): mida teha, et pakkuda soodsama hinnaga toitu? mida saaks teha, et hindu mõjutada? kas võimalik alandada toitlustaja rendi hinda (kulusid), et seeläbi oleks võimalik pakkuda odavamat toitu? konkurents edaspidi, kas saab sisse tuua veel mõne toitlustusteenuse pakkuja? milline on praeguse toitlustaja rendi suurus? miks on hinnad tõusnud? miks on väiksemad portsud?
- **auditooriumid, koridorid** jne – ruumide puhtus, õhutus, valgustus ning mööbel – taaskord, edukale tegevusele eelneb põhjalik keskkonna kaardistus ning konkreetsete ettepanekute koostamine

2. Majutus ja üliõpilaselamud

- **tegelemine üliõpilaselamute haldamise küsimustega** – tegevus sõltub sellest, kas üliõpilaste esindajad on olemas nt üliõpilaselamuid haldava MTÜ/SA või

- vastava kõrgkooli asutuse otsustuskogus või juhatuses; suhtlema peaks nii üliõpilaselamute haldajaga (nt MTÜ/SA juht) kui ka kõrgkooli juhtkonnaga seismaks paremini üliõpilaselamus elavate üliõpilaste eest ning kindlustamaks suuremale hulgate üliõpilaselamu kohta vajavatele üliõpilastele elamispiind
- **alternatiivsete elamispiindade leidmine, vahendamine vmt** – nt võib luua kodulehe, kus inimesed saavad vahetada oma elamispiinna pakkumisi ning soove (nt TLÜ ja TTÜ üliõpilaskondade koostöös loodud Tudengi Kodu portaali www.tudengikodu.org), alternatiiv võib olla ka stendi või teadetepest
  - **üliõpilaselamute elanike küsitlemine** – vajalik selleks, et saada teada üliõpilaselamu elanike põhiprobleeme
  - **üliõpilaselamute renoveerimise ja rajamisega seonduvate küsimuste lahendamine:** osalemine ühiselamute renoveerimis- ja ehitamisprotsessi planeerimises; ettepanekud ühikate renoveerimise kohta: nt turvasüsteemi kohta, ühiselamukoha hinnavaheemiku kohta jne. Tagada, et tudengid oleksid majutatud ajaks, mil renoveerimine toimub.
  - **internet ja ühisarvutid üliõpilaselamutes** – miks ei võiks internet olla ühikates tasuta, olles üsna suureks plusspunktiks ka üliõpilaselamute reklaamimisel uute sisseastujate seas. Ühisarvutite idee on saada vanad arvutid erinevatelt firmadelt ja paigaldada need üliõpilaselamutesse, võibolla ka kooli koridoridesse.
  - **kõrvalteenused üliõpilaselamutes** - pesuruum, õpituba, vabaajaruum, ühisarvutid, sisetelefon, jalgratahoidla, peretoad, suitsuruum jne.
  - **jooksvate probleemide lahendamine;** nt üliõpilaselamu elanike vahelised tülid, probleemid elamiskoha saamisega jne
  - **nõustamine ja info levitamine** – info erinevate võimaluste kohta peab olema kättesaadav ning üliõpilasesindaja peaks oskama vastata üliõpilaste võimalikele mureküsimustele.
3. Lastehoiu teenuse pakkumine oma kõrgkoolis
- **lastetuba kõrgkoolis** – luua oma kõrgkooli üliõpilastest lastevanematele võimalus jätta oma laps mõneks ajaks lapsehoidja hoole alla (nt TLÜs on olemas lastetuba, www.esindus.ee/lastetuba) või luua lasteaed kõrgkooli – (nt TTÜ-s on olemas lasteaed).

Sotsiaalvaldkonna töömudel

- Olemas võib olla palgaline töötaja (sotsiaalpoliitika nõunik TLÜs, sotsiaaltoimkonna juht TTÜs). Sellise mudeli puhul on töötaja ülesandeks valmistada ette erinevaid analüüse, ülevaateid, assisteerida juhatuse aseesimeest, tegeleda igapäevaste küsimustega, nagu üliõpilaste nõustamine õppetoetuste vallas ja palju muud.
- Lisaks töötajale võib olla olemas vabatahtlikest (või üliõpilasesinduse liikmetest) koosnev sotsiaaltoimkond, kes abistavad nõunikku/toimkonna juhti erinevate projektide puhul.
- Samas võib sotsiaaltoimkonna tööd teha ka üks juhatuse liige (*TMK, ITK*) või toimkond, mille moodustavad mitu üliõpilasesinduse liiget.

Baasteadmised

Tulemusliku tegevuse aluseks on võimalikult põhjalikud teadmised oma töövaldkonnast. Seetõttu tuleb enne tööle asumist viia end kurssi kõikide oluliste dokumentidega (seadused, analüüsid, ülevaated, koolituse materjalid, protokollid jne), tutvuda nii oma kõrgkooli kontaktisikutega (nt akadeemiline prorektor, haldusdirektor, üliõpilaselamute juhid jne) kui ka teiste üliõpilaskondade ja EÜLi sotsiaalvaldkonna juhtidega.

Põhitegevused

Selleks, et sotsiaalvaldkonnas tegutsemine oleks efektiivne, on oluline teha eeltööd. See tähendab, et võttes ette mingi teema, millega soovitakse tegeleda (nt toitlustuse kvaliteedi parandamine kõrgkoolis), tehakse läbi teatud etapid: tutvutakse teemaga, seejärel tehakse selgeks kõik aspektid, koostatakse nõ juhendmaterjalid iseendale ning tutvutakse kontaktisikutega.

5.1. 3 Kultuuri- ja spordivaldkond

Kultuuri- ja spordivaldkond tegeleb kultuuriliste ja sportlike tingimuste loomisega, mis hõlmab endas planeerimist ning rahastamist, traditsioonide hoidmist, jätkamist ning üliõpilaskonna ühtekuuluvustunde tõstmist. Eesmärgiks on, et igal tudengil oleks võimalus end läbi kultuuri ja spordi väljendada ning teostada. Mõndades üliõpilaskondades mõistetakse kultuuri ürituste korraldamisest laiemalt. Tegeletakse tudengite akadeemilise kultuuriga, st õpi- ja käitumiskultuuriga.

Kultuuri- ja spordivaldkonna teemad

I Ühtekuuluvustunde hoidmine ja koostöö

1. Üliõpilaskonna traditsioonide kujundamine ja hoidmine – aitab tõsta tudengite ühtekuuluvustunnet. Nt: kultuurisündmuste korraldamine alates rebaste ristimisest lõpetades üliõpilaskonna sünnipäevaga.
2. Eesti rahvakultuur – seda kannavad edasi erinevad taidlusklubid. Pannakse rõhku eesti rahvuse jaoks oluliste tähtpäevade tähistamisele – näiteks marsitakse vabariigi aastapäeval Toompeale.
3. Koostöö – suheldakse teiste kõrgkoolide juures tegutsevate tudengiorganisatsioonidega (näiteks: Tallinna rakenduskõrgkoolide vaheline üritus “Fresh Fruits”)

II Infrastruktuur

1. Sportimisvõimaluste loomine tudengitele – vajaliku infrastruktuuri kujundamine ja arendamine, et pakkuda kõikidele tudengitele võimaluse spordist osasaamiseks. (näiteks: TTÜs on olemas spordikeskus, võrk- ja korvpalliväljakud, tenniseväljak, tulemas on ujula ning renoveeritakse staadion).

III Spordi- ja kultuurivaldkonna alane nõustamine ja infovahetus

1. Koostöö erinevate spordialaste organisatsioonidega – üliõpilasesindus peab omama ülevaadet spordikollektiividest, et tudengiteni jõuaks info ja nad saaksid osa spordiühenduste tegevusest, kas ise kaasa lüües või neile pealtvaatajana kaasa elades.
2. Nõustamine – alates võimalike peokorraldamiskohtade soovitamisest kuni ürituse läbiviimiseni välja.

IV Tudengiorganisatsioonide jätkusuutlikkus

1. Rahastamine – toetatakse üliõpilasklubisid projektikonkursi näol.
2. Üliõpilaskonna muuseum – tudengikultuuri järjepidevuse kandja.

Kultuuri- ja spordivaldkonna töömudel

- Kultuuri- ja spordivaldkonda juhib juhatuse liige, kes on vastutav antud valdkondade eest. Põhilisteks ülesanneteks on planeerimine, organiseerimine ning valdkondade arengu ning jätkusuutlikkuse tagamine.
- Tegevusi teostavad kultuuritoimkond ning spordispetsialist, kes lähtuvad oma käikudes paika pandud tegevuskavast ning strateegilistest eesmärkidest. Koostöös toimkonna liikmetega viiakse ellu erinevad kultuurisündmused, toetatakse tudengi omaalgatust ning organisatsioone ja luuakse võimalusi üliõpilastele vaba aja veetmiseks.

Põhitegevused

Toetatakse tudengiorganisatsioone ja erinevaid projekte, et tagada ühenduste jätkusuutlikkus. Korraldatakse erinevaid traditsioonilisi kultuuriüritusi, et tõsta tudengite ühtekuuluvustunnet (näiteks „tipikate” jõuluball, üliõpilaskonna sünnipäevapidu ning – konverents, rebaste ristimine jne). Tunnustatakse tublisid õppureid kinkides parimatele startijatele tekli.

See, kui palju paneb üliõpilasesindus rõhku kultuurivaldkonnale, selgub sellest, kui tugevasti samastavad üliõpilased end kõrgkooliga, kus nad õpivad. Tudengites ühtekuuluvustunde tekitamise vajadus tuleb välja mõeldes sellele, kuidas hoitakse kõrgkooli vara, kui palju tuntakse huvi kõrghariduse kvaliteedi vastu, mitme aastaga lõpetatakse kõrgkool, kui paljud tudengid on sotsiaalselt aktiivsed jne. See kuidas tudengid käituvad, sõltub palju konkreetse kõrgkooli kultuurist ja siinkohal on üliõpilasesindustel suur võim.

5.1.4 Teabevaldkond

Teabevaldkond tegeleb üliõpilasesinduse maine kujundamisega. Teabevaldkond puutub oma töös igapäevaselt kokku üliõpilaste, kõrgkooli töötajate, meedia ja erinevate huvigruppidega. Teabevaldkonna tööst sõltub see, kui hästi on üliõpilased kursis üliõpilasesinduse tööga, kui aktiivselt osalevad nad üliõpilasesinduse valimistel ning kui palju toetavad üliõpilasesinduse seisukohti.

Baasteadmised

Teabevaldkonnas töötamine eeldab üliõpilasesinduse töö head tundmist, info kogumise ja analüüsimise oskust. Teabevaldkonna töötaja peab olema kursis üliõpilasesinduse ning EÜLi avaliku poliitika (hariduspoliitika, sotsiaalpoliitika) seisukohtadega.

Teabevaldkonna teemad

Üliõpilasesinduse teabevaldkonna korraldamine hõlmab endast nii sise- kui ka väliskommunikatsiooniga tegelemist. Allpool on esitatud ülevaade peamistest ülesannetest, mida üliõpilaskonna teabespetsialist täitma peab.

Üliõpilasesinduse infokanalite haldamine ja arendamine

Üliõpilasesinduse infokanalite haldamine, arendamine ja loomine (kodulehekül, listid, blogi, Facebook, Twitter);

Üliõpilasesinduse töö tutvustamine üliõpilastele ja üliõpilaste kaasamine esinduse igapäevatöösse (komisjonid, toimkonnad);

Infokanalite arendamine ning nende kohta statistika kogumine (kodulehekülje külastatavus, blogi loetavus, Facebooki lehe liikmete arv jne);

Üliõpilasesinduse sõnumite koostamine, levitamine ja monitooring;

Info levitamine üliõpilasesinduse tegevuse kohta üliõpilastele ja kõrgkooli töötajatele;

Info levitamise reeglite paika panek ning nende järgimine;

Üliõpilasesinduse koosolekute info ja protokollide kättesaadavaks tegemine esinduse kodulehel. Kõrgkooli komisjonides, nõukogudes ja töörühmades olevate üliõpilasesindajate töö tutvustamine esinduse kodulehel;

Üliõpilasesindust tutvustavate ürituste korraldamine üliõpilastele;

Lobby valdkonna arendamine

Üliõpilasesindusele uute partnerite ja liitlaste otsimine (äriühingud, mittetulundusühingud);

Koostöösidemete tihendamine üliõpilaste katusorganisatsioonidega (Eesti Üliõpilaskondade Liit, Tallinna Üliõpilaskondade Ümarlaud) ja kõrgkoolisestest üliõpilaskorraldajate organisatsioonidega.

Teabevaldkonna töömudel

Väiksemas üliõpilasesinduses võib teabevaldkonnaga edukalt tegeleda juhatuse liige, kuid suuremas üliõpilasesinduses peaks sellega tegelema eraldi teabespetsialist.

Tulenevalt teabevaldkonna olulisusest üliõpilasesinduse töö jaoks peaks esinduses olema kindlasti inimene, kes vastutab selle valdkonna eest.

Põhitegevused

Teabevaldkond eeldab suhtlemist üliõpilaste, partnerite ja meediaga. Jooksvalt tuleb tegeleda üliõpilasesinduse välis- ja sisekommunikatsiooni korraldamisega, esinduse infokanalite haldamisega ning esinduse maine analüüsimisega.

Teabevaldkonna töötaja peab olema väga hästi kursis esinduses ning EÜLis toimuvaga. Samuti peab jooksvalt edastama infot üliõpilasesinduse töö kohta üliõpilastele ja meediale.

Kommunikatsioonistrateegia

Teabevaldkonna töö aluseks on üliõpilasesinduse kommunikatsioonistrateegia, millest lähtuvalt korraldatakse esinduse välis- ning sisekommunikatsiooni.

Kommunikatsioonistrateegia on dokument, kus on välja toodud üliõpilasesinduse kommunikatsiooni eesmärgid, tegevused eesmärkide saavutamiseks, sihtrühmad ning sidusgrupid, kellele info on suunatud. Samuti on strateegias ära toodud kanalite loetelu, mida kasutatakse info edastamiseks.

Kommunikatsioonistrateegia aluseks võib olla kommunikatsiooniaudit, mis viiakse läbi enne strateegia vastu võtmist. Auditi eesmärk on koguda tagasisidet esindusele oluliste sihtrühmade käest (üliõpilased, õppejõud, juhtkond) üliõpilasesinduse maine kohta. Kommunikatsiooniauditist on kasu ka üliõpilaskonna strateegia välja töötamiseks ja/või uuendamiseks.

Tulemuste mõõtmine

Teabevaldkonna oluline osa on tulemuste mõõtmine. Kõige lihtsam viis hinnata oma töö edukust on läbi viia jooksvalt küsitlusi üliõpilaste hulgas (kord semestris), et uurida nende teadlikkust üliõpilasesinduse tegevusest. Samuti on kasulik säilitada eraldi kaustas kõrgkooli lehes ning ajakirjanduses esinduse kohta ilmunud artikleid.

5.1.5 Majandusvaldkond

Majandusvaldkond tegeleb üliõpilasesinduse finantstegevuse planeerimise ja täideviimisega, tudengiprojektide finantseerimisega ning ISIC kaardiga seonduva korraldamisega. Siinkohal ei saa siiski piirduda vaid kahe aspektiga – detailsemas plaanis võib üliõpilasesinduse majandusvaldkonna tegevusaladeks nimetada varade planeerimist ehk eelarvestamist, finantsanalüüsi (prognoosimine), finantsaruandlust (raamatupidamine), finantsvarade- ja kohustuste haldamist ning aruandlust. Vastavad meetmed on olulised eelkõige selleks, et viia täide eesmärged, mis on püstitatud üliõpilasorganisatsiooni missiooni läbiviimiseks.

Majandusvaldkonna tegevused:

I Rahaasjade juhtimine ja kontrollimine

1. Eelarvestamine – finantsvarade optimaalse kasutuse tagab mõistlik tulude ja kulude planeerimine. Igal aastal tuleb läbi viia tuleva aasta finantsvarade planeerimine. Näiteks TTÜ üliõpilasesindus koostab eelarve tegevuspõhiselt – lähtuvalt organisatsiooni üldisest strateegiast koostavad toimkonnad igal aastal tegevuskava, milles määratletakse aasta eesmärgid ja eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused, kuid kohati isegi mõõdikud, tähtajad ja vastutajad. Loodud tegevuskavade põhjal prognoositakse tegevusest tulenevad tulud ja ka kulud. Pärast tulude prognoosimist ja tegevusest tulenevate kulude ning üldkulude prognoosi saab kokku panna Üliõpilasesinduse eelarve mille üliõpilasesindus kinnitab.
2. Rahalised sissetulekud ja väljaminekud – tulud jaotuvad üldises plaanis kahte: toetused (kõrgkoolilt ja muudelt asutustelt) ja tegevusest tulenev tulu (ISIC kaardi müük, reklaamitulu, muu tegevustulu, finantsstegevus). Kulud seevastu võivad olla eriliigilised: tööjõukulud (sh palgakulu ja vastavad maksud), lähetuskulud (kui on üliõpilaskonnal palgalised töötajad, keda on vaja saata lähetusse), kontorikulud, transpordikulud, esinduskulud, reklaamikulud, koolituskulud, kulud väikevahenditele ja põhivarale, allhanked ning stipendiumid.
3. Tudengiorganisatsioonide ettevõtmiste toetamine – selleks käsitleb allhankena näiteks TTÜ üliõpilasesindus kõiki TTÜ Üliõpilasesindusele makstavaid rahasid. Kaks korda aastas korraldatakse nn projektikonkurss, kus tudengid ja tudengiorganisatsioonid saavad oma tegevuse toetuseks raha taotleda. Ligi 40% jagab TTÜ oma eelarvest tudengiorganisatsioonide tegevuse toetamiseks.
4. ISIC kaardid – nende arvestus, tellimine, arveldamine ja reklaamimine
5. Arveldamine – rahadega arveldamiseks on otstarbekas omada juriidilist isikut. Siin on kaks võimalust – kas tegutseda ühe osana kõrgkoolist (olla üks avaliku sektori asutuse allüksus, kus toimub tsentraalne raamatupidamine) või korraldada see eraldiseisva juriidilise isiku MTÜna. Esimese variandi puhul on vaja arveldamiseks rohkem aega, kuid raamatupidamise korraldamise kohustus langeb

kõrgkoolile. Iseseisva MTÜ puhul tuleb raamatupidamine korraldada iseseisvalt ning vastutus Maksu- ja Tolliameti ees lasub otse üliõpilasesinduse juhatusel. Samas on arveldamine kiirem ja mugavam ning eelarvestamine iseseisvam.

6. Finantsaruandluse ja raamatupidamise töö põhimõtete tutvustamine – igaaastaselt tuleb kogu organisatsioonile (sest osa üliõpilasesindajaid igal aastal muutub) selgeks teha reeglid, kuidas rahadega organisatsioonis ümber tuleb käia. Mõistlik on hoida vähe sularaha ringluses ja võimalikult palju arveldada arvete ja vajadusel ka ettemaksetega. Samuti on otstarbekas kõik eelarvest kõrvalekaldumised enne arveldamist vastutavate isikute ehk juhatusega läbi rääkida.
7. Aruandlus – olenevalt sellest, kuidas on üliõpilasesinduse töökorraldus ja majandusaruandlus seatud, koostatakse aastas vähemalt üks majandusaasta aruanne. Ühelt poolt tehakse seda üliõpilasesindusele eesmärgiga näidata, kuidas tegevuskava sai täidetud, ja millised varad jäid kasutamata (kasutamiseks järgmisele üliõpilasesindusele), teiselt poolt on seda vaja ka kõrgkoolile eelarve täitmise kinnitamiseks (avaliku sektori kohustus) või Maksu- ja Tolliametile aruandmiseks. Peale seda algab uus rahade planeerimise ja eelarve täitmise tsükkel.

Majandusvaldkonna töömudel

- Finantsaruandluse korrashoidmise tarbeks tuleb määrata konkreetne isik, kes sissetulevate rahadega tegeleb ja teostab väljamakseid ning raamatupidamist.

Põhitegevused

Majandusvaldkond on väga selgepiiriline finantsjuhtimine, kuid see on tihedalt põimunud üliõpilasesinduse tegevusega. Vastavate rahade jaotamiseks vajalike põhimõtete välja töötatud, mis on kindlad ja läbipaistvad. Leida vajalikud vahendid spordirajatiste korrashoidu, samuti ka tudengite teavitamistöö jaoks. Koostööpunktide määramine teiste toimkondadega (eriti eelarve koostamisel), sponsoritega, EÜLi ISIC valdkonnaga, kõrgkooli raamatupidamisega jne.

5.2 . Üliõpilaskonna dokumendid

Täitevorgani tegevuse sisuliseks aluseks on tavaliselt pikema- ja lühemaajalised plaanid vastavalt millele on ka olemas vajalikud dokumendid.

5.2.1 Tegevuskava (näidis lisa 3)

Mida kõrgema organisatsioonitasandi tegevusplaani vaatleme, seda pikemale ajaperspektiivile on see orienteeritud ja seda lühemalt, kuid kõikehõlmavamalt väljendatud. Mida madalamale juhtimistasandile liigume, seda detailsemalt tuleb tegevused määratleda. Kõik madalama struktuuritasandi strateegiadokumendid ja tegevuskavad peavad toetama kõrgema tasandi dokumentides toodud eesmärgi ja eesmärki.

Lähtuvalt organisatsiooni üldisest strateegiast ning eelmise aasta tegemiste kokkuvõtetest koostavad toimkonnad iga aasta tegevuskava, milles määratletakse aasta eesmärgid ja eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused, kohati isegi mõõdikud, tähtsajad ja vastutajad. Loodud tegevuskavade põhjal prognoositakse tegevusest tulenevad tulud ja ka kulud.

5.2.2 Tööplaan

Tööplaan on kas juhatusel, juhatuse liikmel, töötajal ja/või toimkonnal ning hõlmab enda ülesannete täitmise ajaplaani (ettevalmistamis-, korraldamis-, rakendamis- ja täitmisfaasid) ja ülesande täitja ametinimetust ja nime.

Reeglina võetakse tööplaan vastu õppeaasta esimesel semestril. Üliõpilasesinduse tööplaan sätestab korraliste koosolekute toimumisajad ning esialgsed päevakorrad.

5.2.3 Strateegia/ arengukava (näidis lisa 2)

Osa üliõpilaskondi omab ka pikaajalisemaid strateegiaid/arengukavu. Strateegia tähendab põhimõttelisi valikuid, kuidas jõuda seatud pikaajaliste eesmärkideni. Seda võib vaadelda ka kui tegevuste ja ressursside jaotamise plaani ning prioriteetide paikapanemist. Strateegia annab juhtidele suuna, kuidas kombineerida organisatsiooni sisemisi tugevusi ja vältida nõrkusi väliskeskkonnaga.¹¹ Tavaliselt kirjeldatakse organisatsiooni strateegiadokumentides vähemalt järgmised ideelised alused:

Missioon

Missioon resümeerib üliõpilasesinduse tegevusfilosoofia, kelle (sihtgrupid), milliseid vajadusi ning kuidas (kasulik olemise peamine viis, tuumkompetents) rahuldatakse. Missioon on ka organisatsiooni strateegia väljatöötamise lähtealuseks, pakkudes veenva selgituse organisatsiooni olemasolu õigustamiseks pikema ajaperioodi kontekstis.

Näiteid missioonidest:

- EÜL seisab üliõpilaste hariduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste ja huvide eest.
- Tugeva üliõpilaste esindusorganina olla ühtse üliõpilasvaimu kandja ning aktiivne partner ülikooli juhtkonnale, aitamaks kaasa parima arengukeskkonna ja karjääripotentsiaali kujundamisele EBSis.
- TLÜ üliõpilaskonna missioon on oma huvide esindamine ja arenguvõimaluste edendamine.
- Eesti Noorsooprojekt kindlustab unikaalse keskkonna unistuste teostamiseks kõigile võimekatele sisemise arengutungiga noortele. Pingutame selle nimel, et neist kujuneksid laia silmaringiga, kompetentsed ja väärikad homsed otsustajad, kes loovad lisaväärtust meie koostööpartneritele ja ühiskonnale tervikuna.
- EMT loob inimestele ja ettevõtetele võimalused edukaks tegevuseks globaalses infoühiskonnas.

---

¹¹ Virovere, A., Alas, R., Liigand, J. 2005. *Organisatsioonikäitumine*. Tallinn: Külüm.

Visioon

Visioon määratleb organisatsiooni soovitud seisundi tulevikus. See on kujutlus ideaalpildist, milliseks peaksime muutuma, et suudaksime parimal võimalikul viisil missiooni täita. Visioon on pikaajaline (pea)eesmärk, mis määratleb organisatsiooni pürgimuste suuna.

Näiteid visioonidest:

- Eesti on haritud inimeste ühiskond, mida iseloomustavad algatusvõimelised ja vastutustundlikud kodanikud ning kus kõrghariduse omandamine on soodustatud norm (EÜL)TLÜ üliõpilased on ülikooli juhtimisse laialdaselt kaasatud ning teadlikud oma hariduslikest, kultuurilistest ja ühiskondlikest võimalustest ning kasutavad neid aktiivselt
- ETV: „Oleme Eesti inimeste heaolu ja kultuurilise järjepidevuse parimad loojad ja arendajad.”
- FC Flora: „Olla Eesti atraktiivseim jalgpalliklubi!”
- Volvo: „Olla maailma kõige ihaldusväärsem ja edukam kvaliteetautode bränd“

Eesmärgid

Strateegiline eesmärk on siht, mis väljendab organisatsiooni taotletavat mõju. Strateegilisi eesmärke võib olla rohkem kui üks, nad võivad olla reastatud tähtsuse järjekorras. Strateegiline eesmärk sõnastatakse tulemuse või seisundina, mitte protsessina. Organisatsiooni eesmärgiks ei saa olla lihtsalt mingi tegevus, vaid selle tegevuse tulemus.

Strateegiliste eesmärkide sõnastamisel tuleb lähtuda SMART meetodist, mille kohaselt eesmärk peab olema spetsiifiline (piisavalt konkreetne, mitte üldsõnaline), mõõdetav (eesmärgi saavutamist peaks olema võimalik mõõta), saavutatav (eesmärk peaks olema realistlik), asjakohane (eesmärk peaks tulenema hetkeolukorra analüüsist ja toetama

organisatsiooni missioonile ja visioonile) ja ajastatud (eesmärgi saavutamisele on seatud ajalised piirid).

Iga eesmärgi juurde kuuluvad mõõdikud ehk indikaatorid, mille abil on võimalik hinnata eesmärgi saavutamist. Iga eesmärgi juures on üks või mitu indikaatorit, mis väljendavad eesmärki mõõdetaval kujul.¹²

Sageli ei piisa pelgalt lõpp-eesmärgi sõnastamisest (nt tõsta üliõpilasesinduse valimistel osalevate tudengite hulka 2008. aasta valimisteks 10% võrra), vaid määratleda tuleb ka lõpp-eesmärgi saavutamiseks vajalikud all-eesmärgid (üliõpilaskond on teadlik üliõpilasesinduse positiivsetest algatustest kõrgkoolis, üliõpilasesindusel on kõrgkoolis positiivne maine), luues eesmärkide hierarhia, kus all-eesmärkide saavutamine viib lõppeesmärgi saavutamiseni. Eesmärkide täitmiseks tuleb omakorda kavandada tegevused (nt kommunikatsioonispetsialisti värbamine, kodulehekülje uuendamine, kampaaniate korraldamine) ja koostada nende teostamiseks vajalike ressursside plaan (eelarve).

EÜLi visiooniks on, et Eesti oleks haritud inimeste ühiskond, mida iseloomustavad algatusvõimelised ja vastutustundlikud kodanikud ning kus kõrghariduse omandamine on soodustatud norm.. Visiooni saavutamiseks püstitatud strateegiline eesmärk on olukorra loomine, kus üliõpilastel on igakülgsed võimalused pühenduda õppinguteks. Üks tegevusi nimetatud olukorra saavutamiseks on üliõpilaste sotsiaalsete garantiide süsteemi rakendamine, mis arvestaks toetuse määramisel üliõpilaste majanduslikku olukorda.

Eelarve

Strateegiakonsultant Priit Karjus kirjutab, et kui struktuur peegeldab strateegia elluviimiseks vajalikke tegevusi, siis eelarve kajastab nende tegevuste rahalist väljendust

---

¹² Siil, R, 2006. *Kultuuriministeeriumi hallatavate asutuste arengukavade koostamise vorm*. Tallinn

(Karjus 2003)¹³. Üliõpilasesinduse eelarve planeeritakse reeglina ühe aasta kohta, kuid arvestada tuleb, et see ei oleks keskkonnamuutustega kohandamatu jäik dokument. Muutused strateegias tingivad muutused eelarves, mitte vastupidi, seetõttu tulebki jälgida, et eelarve toetaks tõepoolest strateegia elluviimist ning jagaks ressursse prioriteetidest lähtudes. Soovitav on igal üliõpilasesindusel süstematiseerida ja analüüsida kulude proportsioone (kasvõi lihtsate nõu pirukadiagrammide abil) ning nende muutusi aastate lõikes, veendumaks, et raha kulub tõepoolest nende tegevuste teostamiseks ja eesmärkide saavutamiseks, mis oleme endile prioriteetideks seadnud.

Üliõpilasesinduse tulud moodustuvad enamasti kõrgkooli toetusest, projektipartnerite ja sponsorite annetustest ning toodete (üliõpilaspiletid, üliõpilasesinduse sümbolika) ja teenuste (reklaamimüük, renditulu) müügist. Iga üliõpilasesinduse tulubaas on kahtlemata ainulaadne, sõltudes konkreetse organisatsiooni tegevuse haardest, kõrgkoolisisesest positsioonist, traditsioonidest, juhatuse prioriteetidest ning paljudest teistest muutujatest. Finantsteoorias jagunevad kulud kahte liiki: muutuvkuludeks ja püsikuludeks. Muutuvkulud (materjali ja tooraine, samuti otsese tööjõu kulud) on kulud, mis sõltuvad teenuste ja toodangu müügi mahust, püsikulud (kontori- ja kommunaalkulud, juhtkonna palgad, põhivahendite amortisatsioon, transpordi ja kommunikatsioonikulud) koos toodangu hulgaga ei muutu.

Üliõpilasesinduse puhul ei maksa lasta end heidutada ärilise kõlaga mõistest „toodangu ja teenuste müügi maht”, sest tudengite eestkosteorganisatsioonidele omased tegevused (nt tuutorlus, erinevate infomaterjalide pakkumine, ajalehe kirjastamine, spordi- ja meelelahutusürituste korraldamine vms) on finantsiliselt ikkagi käsitletavad toodete ja/või teenustena, mille pakkumiseks tuleb paratamatult teha kulutusi. Ka mittetulunduslikel alustel tegutsev organisatsioon ei saa ühtegi toodet ega teenust pakkuda alla omahinna, sest keegi kuskil peab paratamatult üliõpilasesinduse tegevusi finantseerima ehk toodete ja teenuste eest maksma, seda isegi juhul, kui toote või teenuse lõpptarbija on keegi teine (nt üliõpilasesindus annab välja üliõpilaskonnale suunatud

---

¹³ Karjus, P.2003. *Strateegia aludid. Läbimõeldud sõjaplaanid sõjas*.Estonian Business School

kooli ajalehte, mida jaotatakse üliõpilastele tasuta, kuid mille kirjastamiskulud tasub kõrgkool).

Eelarve koostamisel on oluline jälgida, et eelmise aasta eelarve jääki ei kasutataks järgmisel aastal uute püsikulude (uus traditsiooniline üritus, töökoht jne) loomiseks. Olukorras, kus enam eelarve jääki ei teki, pole võimalik loodud püsikulusid enam finantseerida. Pigem peaks eelarve ülejääki kasutama investeringuteks.

Kultuur ja väärtused

Juhtidel tuleb turbulentses keskkonnas toimetulekuks fikseerida organisatsiooni väärtusruum, mis loob meeskonna liikmete vahel emotsionaalse sideme – ühiste uskumuste, veendumuste ning käitumistavade süsteemi. Ühtlasi tuleb organisatsiooni väärtusi nii sõnades kui ka tegudes kõigile liikmetele selgelt kommunikeerida, sobitades väärtusruumiga struktuuri, protsessid, poliitika ning tegevusmehhanismid (Dolan, Richley 2004)¹⁴. Väärtused on sageli inimestele mitte ainult käitumisjuhiseks, vaid ka oluliseks motivaatoriks. Seetõttu peabki edukates organisatsioonides iga meeskonna liige olema teadlik nii isiklikest väärtustest kui ka organisatsiooni põhiprintsiipidest, samuti sellest, milline on nende väärtussüsteemide ühisosa.

Vaatleme siinkohal TTÜ üliõpilasesinduse väärtuseid:¹⁵

- Oleme solidaarsed – kõik tudengid on meie jaoks võrdsed, olenemata kultuurilisest, sotsiaalsest, majanduslikust taustast, kuulumisest organisatsioonidesse jms
- Oleme iseseisev organisatsioon ning omame täielikku otsustusvõimet oma tegevuse üle
- Oleme oma tegevustes alati uuendusmeelsed, edasipüüdlikud, kompetentsed ning avatud uutele ideedele

---

¹⁴ Dolan, S., Richley, B. 2004. Management by values (MBV): a new philosophy for a new economic order. *Handbook of Business Strategy*, 7, 235-238.

¹⁵ Tallinna Tehnikaülikooli Üliõpilasesinduse strateegia 2008-2011.

- Meie tegevused ja eesmärgid on kogu tudengkonnale läbipaistvad ning nende elluviimisel seame alati primaarseks üliõpilaste huvid
- Kõik meie tähtsamad otsused on tehtud arvestades kogu tudengkonna arvamusega demokraatlikult valitud esindajate kaudu
- Iga üliõpilasesindajat iseloomustab pühendumus, töö kõrge väärtustamine, lojaalsus, missioonitunne ning eetiline ja ametikohane käitumine nii tööl kui ka väljaspool tööaega

5.3.1 Strateegia/arengukava kavandamine ja teostus

Strateegia loomine ei ole igapäevane tegevus. Pigem tekib vajadus tegevuse süstematiseerimise ja planeerimise järele ajal, mil püstitatud eesmärgid täidetud, muutuvad organisatsiooni tegevuse sihtgruppide ootused ja eelistused või hakkab lihtsalt midagi allamäge minema. London Business Schooli professor Constantinos C. Markides'e (Markides, 2000)¹⁶ mõtetest inspireerituna võib strateegia loomisel eristada kolme etappi:

1. Ideede genereerimine selle kohta, kes on meie tegevuse sihtgrupid ja milliseid nende vajadusi ning kuidas (milliste toodete ja/või teenuste abil) me rahuldame?
2. Seada organisatsiooni tegevusele prioriteetidid - eristada, millega me tegeleme ja millega mitte.
3. Valitud ideede rakendamine, jäädes siiski paindlikuks ja vastuvõtlikuks väliskeskonna muutustele, olles valmis vajadusel strateegiat kriitiliselt hindama ning muutma.

Strateegiaarendusprogrammi tuleks käsitleda eraldi projektina, millel on kindel umbes 10-liikmeline tuumik. Töö õnnestumise kindlustab juhatuse liikmete ja organisatsiooni võtmeisikute (näiteks valdkonnajuhid, üliõpilasnõukogude ja organisatsioonide esindajad, vilistlaskogu ja järelevalvetoimkonna esindaja) aktiivne osalemine ning toetus, samuti

---

¹⁶ Markides, C. 2000. *Õiged valikud. Juhis läbimurdestrateegiade väljatöötamine*. OÜ Fontese Kirjastus.

valmidus pühendunult analüüsida nii oma tööloiku kui ka struktuuriüksuste vahelisi seoseid. Strateegiaarendusprogramm pakub ka hea võimaluse erinevate inimeste ja seisukohtade ühise laua taha toomiseks ning arusaamade ühtlustamiseks. Kuigi enamik vajalikku informatsiooni on organisatsioonis endas alati olemas, tuleks võimalusel siiski kaaluda mõne spetsialisti kaasamist, kes asjatundliku inimesena tooks strateegiaprotsessi struktureeritud tööriistakohvri, aidades infot koguda, süstematiseerida ja töödelda, samuti teha vajalikke järeldusi. Strateegiakonsultandi ja organisatsiooni võtmeisikute koostöös loodud strateegiad ei jää reeglina toppama tehnilistesse ummikseisudesse, võetakse organisatsiooni liikmete poolt omaks ning, mis vast kõige olulisem, neid suudetakse ka ellu viia.

6. Üliõpilaskondade koostöö (EÜL¹⁷, TÜÜL¹⁸, EÜLi vilistlaskogu, erasektor¹⁹)

6.1 Üliõpilaskondade koostöö Eesti Üliõpilaskondade Liiduga

EÜLi meeskond on üliõpilaskondlik kompetentsikese kõrgharidust ja selle sotsiaalset mõõdet, kõrghariduse tulevikku ning üliõpilaste olukorda, arvamusi ja nägemusi, puudutavates küsimustes. Juhatus ja nõunikud osalevad igapäevasel Eestis ja ka Euroopa tasandi kõrgharidusaruteludes erinevates töögruppides ja kohtumistel. Näidetena võib tuua kõrgharidusstrateegia väljatöötamise ja rakendamise töörühmad, kõrghariduse hindamise nõukogu (akrediteerimised), kõrghariduse arenguprogrammi Primus juhtnõukogu, rektorite nõukogu kvaliteedi töörühm jne.

Üliõpilaskondadel on seetõttu võimalik alati EÜLi meeskonnalt saada **teavet** ning **sisulisi ülevaateid** ja **koolitusi** kõrghariduse ja selle sotsiaalse mõõtme alal Eestis ja Euroopas. Teabe osas on võimalik küsida nii vastavaid uuringuid, statistikat kui selgitusi kõikidele valdkondlikele küsimustele. Soovi korral on EÜLi meeskond alati valmis osalema üliõpilaskonna vastavate koolitustel ja aruteludes ekspertoena.

---

¹⁷ Veskioja, I.2007. *Üliõpilaskondade koostöö Eesti Üliõpilaskondade Liiduga*. Tallinn

¹⁸ Tiirik G. 2010. *Üliõpilaskondade koostöö Tallinna Üliõpilaskondade Ümarlauaga*. Tallinn

¹⁹ Everest, R. 2007. *Üliõpilaskondade koostöö erasektoriga*. Tallinn

Nõustamine

EÜLi eesmärgiks on pakkuda üliõpilaskondadele nõustamist kõigis tegevusvaldkondades, kaasates sellesse vajadusel EÜLi väliseid eksperte. Nõustamist pakutakse organisatsioonilistes küsimustes, majandusküsimustes, poliitika küsimustes, õigusküsimustes jne. Traditsioonilisemad teemad millega EÜLi poole pöörduetakse on üliõpilaskonna õigusaktide koostamine, üliõpilaspiletite müügi korraldamine, eelarve ja tegevusplaanide koostamine ning õppetoetuste väljastamise ja õppekorralduslike küsimuste korrektsuse analüüs.

Juriidilist tuge osutab EÜLile advokaadibüroo, mille juristide teenust on võimalik vajaduse korral kasutada ka üliõpilaskonnas kerkinud küsimuste lahendamiseks ning üliõpilaste õiguste kaitse tagamiseks kohtuni välja.

Koolitused

EÜL korraldab iga-aastase koolitusplaani alusel erinevaid valdkondlike koolitusi üliõpilasesindajatele. Näidetena võib välja tuua majanduskoolitus (eelarve koostamine ja lississetulekuallikate leidmine); tegevuse strateegiline ja operatiivne planeerimine (strateegiate ja tegevuskavade koostamine), avalikud suhted, *lobby* ja läbirääkimised, liikmete kaasamine ja arendamine jne.

Lisaks korraldatakse igal aastal juunis volikogu liikmete baaskoolitus, mis on terviklik ülevaade EÜLi organisatsioonist ning volikogu kui organi tööst.

Suvekool

Aasta suurim koolitusüritus on traditsiooniliselt augustis toimuv rohkete osalejatega EÜLi suvekool, mis on tavaliselt neli vältav suvine üliõpilasesindajate kokkusaamine koolituste kuulamiseks ja seminarides osalemiseks, pikituna meelelahutuse ja uute tutvuste sõlmimisega üliõpilaskondade vahel.

Seminarid ja toimkonnad

EÜL korraldab erinevaid seminare ja toimkondi kõrgharidust puudutavate sisuliste küsimuste arutamiseks ning uute seisukohtade kujundamiseks. Toimkonnad on üliõpilaskondade ühiste seisukohtade kujundamise töövormiks, osalevad üliõpilasesindajad annavad oma sisendi EÜLi poliitikapaberite algatamises ja väljatöötamises. Näidetena võib tuua EÜLi poliitikapaberid kõrghariduse rahastamise, sotsiaalsete garantiide ning kõrghariduse kvaliteedi osas.

Seminarid on töövorm, kus osalejate diskussioon loob uusi arusaamu ja annab uusi teadmisi kindlas valdkonnas, lisaks üliõpilaskondadele kutsub EÜL osalema ka kõrgkoolide jt kõrgharidusega tegelevate organisatsioonide esindajaid laiapõhjaliste arutelude läbiviimiseks.

Toetus üliõpilaskondadele

EÜLi volikogu on Eesti üliõpilaskondade ühiste seisukohtade kujundamise ja vastuvõtmise jaoks loodud organ. Lisaks poliitikadokumentidele ja EÜLi tööd reguleerivatele küsimustele on volikogu ka üliõpilaskondade solidaarsuse väljendamiseks parim koht. Solidaarsuse põhimõttel vastu võetud seisukohtades avaldavad üliõpilaskonnad ühist arvamust kõrgharidust ja üliõpilaste õigusi puudutavates küsimustes ka üksikus kõrgkoolis. Näidetena on üliõpilaskonnad volikogu istungitel oma seisukohavõttudega toetanud Tartu Ülikooli õppekorralduseeskirja muutmist üliõpilassõbralikuks, nõudnud ESIBi juhatuse liikme Tatjana Khoma vabastamist vangistusest Valgevene võimude poolt, pooldanud Tallinna Ülikooli asutamist, Tallinna üliõpilaselamute renoveerimise rahastamist, Tallinna Üliõpilaskondade Ümarlaua võitlust õiglase ühistranspordi hinnapoliitika eest jne.

Üliõpilaskonnal on alati on võimalik algatada eelnõusid ühiste seisukohtade vastuvõtmiseks, mida EÜL edastab avalikkusele ja partneritele Eesti üliõpilaskonna nimel.

Kampaaniad

EÜL korraldab kampaaniad ühiskonnas positiivsete muutuste algatamiseks ning üliõpilassõbralike otsustuste saavutamiseks. EÜLi traditsioonilised kampaaniad on olnud üliõpilaste Riigikogu või kohaliku omavalitsuse volikogu ja europarlamendi valimiste valimisaktiivsuse tõstmiseks, kevadiste üliõpilasvalimiste aktiivsuse suurendamiseks ning sügisel üliõpilaskondadega koostöös läbi viidav Rebasekoti projekt. Rebasekoti projekti eesmärgiks on jagada esmakursuslastele tudengi stardikomplekt, mis tutvustaks üliõpilaskonna olemust ja EÜLi, kõrghariduse üldist korraldust (Bologna protsessi) ning ühtlasi annaks talle infot ISIC üliõpilaspileti ja erinevate tudengisoodustuste kohta. Korraldatud on kampaaniaid ka õppetoetuste küsimuses lahenduste leidmiseks.

Üleriigiliste kampaaniate edukas läbiviimine eeldab kõigi üliõpilaskondade solidaarsust ja osalemist kõrgkoolisiseses elluviimises.

Rahvusvaheline koostöö ja infovahetus

EÜL osaleb rahvusvahelises koostöös Põhjamaade riiklike üliõpilaskatuste võrgustiku NOM (*Nordic Presidential Meeting*) ja Euroopa üliõpilaste katusorganisatsioonide liidu ESIBi kaudu. Antud võrgustike kaudu on võimalik osaleda rahvusvahelistel üritustel, koolitustel, seminaridel ja üldkogudel, omandades seeläbi Euroopa mastaabi kogemusi ning kontakte. ESIBi sisukomiteede ja juhatuse esindajad on osalenud ka Eestis läbiviitud üliõpilasesindajate koolitustel rahvusvahelise kogemuse andmiseks üliõpilaskondadele.

Õppereisid

Tihedad sidemed Soome Rakenduskõrgkoolide Üliõpilaskondade Liidu (SAMOK) ja Soome Ülikoolide Üliõpilaskondade Liiduga (SYL) on väljendunud ka kahepoolsetes tutvumisreisides, mil Eesti üliõpilasesindajad tutvuvad Helsingis üliõpilaskondade tööga ning Soome üliõpilasesindajad Tallinnas EÜLi liikmesüliõpilaskondade tööga. Kogemuste ja uute kontaktide seisukohast on õppereisid andnud laialdasema pilgu üliõpilasmavalitsuse arenguvõimalustele, mille osas on Soome üliõpilaskondade pikem ajalugu andnud neile suure edumaa mitmetes küsimustes. Kasutatud lahendusi on võimalik üle kanda ka oma tegevusse Eestis üliõpilaskonna kiirema arengu saavutamiseks.

6.2 Üliõpilaskondade koostöö Tallinna Üliõpilaskondade Ümarlauaga

TÜÜL on Tallinna Üliõpilaskondade koostöövorm, kus arutatakse Tallinna tudengeid puudutavaid küsimusi ning läbi mille teostatakse üliõpilaspoliitikat Tallinna tasandil, lähtudes EÜLi ning TÜÜLi seisukohtadest.

TÜÜLi peamisteks eesmärkideks on esindada ning kaitsta Tallinna üliõpilaste huve linna tasandil ja läbi oma liikmete tiheda koostöö arendada Tallinna üliõpilaskondi.

TÜÜLi tööd juhib esimees ning üliõpilaskonnad on omavahel tihedalt seotud, osaledes üldkogudel. TÜÜLi üldkogud toimuvad igakuiselt, erinevates kõrgkoolides. Enne koosoleku algust toimub külla kutsunud üliõpilaskonna ja kõrgkooliga tutvumine ning nende probleemide lahkamine. TÜÜL tegeleb just nende teemadega, mis puudutavad konkreetselt Tallinna tudengeid ja üliõpilaskondi, mitte üliõpilaspoliitikaga laiemalt.

Ümarlaua suurimateks projektideks on Tallinna Tudengimaja ning majutusportaal www.tudengikodu.org, lisaks sellele Tallinna noortevolikogu loomine. Mainimata ei saa jätta ka Tallinna kõrgkoolidesse lastetubade rajamise toetamist, KOV 2009 platvormi koostamist, Tallinna üliõpilaselamute olukorra probleemide tõstatamist ning võitlust soodsa ühistranspordi eest.

TÜÜL loodi 10. augustil 2005. aastal neljateistkümne Tallinna üliõpilaskonna poolt – Sisekaitseakadeemia, Eesti Kunstiakadeemia, Estonian Business School, Euroülikool, Eesti Muusikaakadeemia, Eesti-Ameerika Ärikolledž, Tallinna Tehnikaülikool, Audentese Ülikool, Eesti Infotehnoloogia kolledž, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Eesti Mereakadeemia, Tallinna Tehnikakõrgkool, Tallinna Pedagoogiline Seminar ja Tallinna Ülikool. Loomise vajaduse tingis soov üksteisega rohkem suhelda kui seda EÜLi üritused võimaldasid ning linnapoolne soov näha ühte konkreetset partnerit üksikute Tallinna üliõpilaskondade asemel.

6.3 Üliõpilaskondade koostöö EÜLi vilistlaskoguga

EÜLi vilistlaskogu on klubiline ühendus, mis annab EÜLile ja vajadusel üliõpilaskondadele nõu ning aitab ühiskondliku toetuse leidmisel. Vilistlaskogu käib koos vähemalt kaks korda aastas, meenutades vanu aegu, värskendades sidemeid ja algatades uusi ettevõtmisi.

EÜLi vilistlaskogu liikmeks saavad astuda EÜLi juhatuses, töötajaskonnas ja volikogus, aga samuti üliõpilaskondades tegutsenud isikud. Vilistlaskogu töövormideks on kogunemine ning sõnaõigusliku esindaja/sõnaõiguslike esindajate saatmine volikogu ja juhatuse koosolekutele ning EÜLi nõupidamistele. Vilistlaskogu valib endale aastaks juhtkonna, mis korraldab vilistlaskogu tegevust.

EÜLi vilistlaskoguga liitumiseks tuleb täita avaldus, mille leiab EÜLi kodulehelt <http://www.eyl.ee/index.php?page=86&>

6.4 Üliõpilaskondade koostöö erasektoriga

Väidete järgi on tudengipõlv elu ilusaim aeg. Vürtsikuse astme määrab loomulikult igauks ise. Üliõpilaselust on käesoleva autor võtnud peaaegu maksimumi, mis võtta

andis. Kaks aastat „tipikate” esiaktivistina andis korraliku kogemustepagasi ning „rauakoolile” kohase raudse karastuse hüppamaks kasvõi pea ees eluvette. Rõõm on tõdeda, et TTÜ üliõpilasesinduse esimehena oli üks peamine eesmärk koostöö arendamine just erasektoriga.

Tänapäeval on üheks võtmeküsimuseks kindlasti infoga ümber käimine. Info paljusus tingib ka infokanalite mitmekesisuse, mis omakorda annab palju võimalusi erinevate reklaamivõtete rakendamiseks. Üheks esimeseks koostöövõtteks erasektoriga TTÜ üliõpilasesinduses võib pidada aastaseid reklaamlepinguid suuremate pankadega. Lepingute sisu maht oli peamiselt reklaami müümine meie infokanalitesse (tudengiaabits, www.tipikas.ee, erinevad infovoldikud jne). Konkreetseid kokkulepped rahalisteks toetusteks on saavutatud ka mõningate ürituste tarbeks, kus samuti firmade reklaami eksponeeritakse. Taolised lepingud on kindlasti kasulikud mõlemale poolele, sest nii saab üliõpilasesindus kindluse terveks aastaks ning ka firma on altim raha andma ühtse paketina. Jõudmaks kõne all olevate lepinguteni tuleb läbida järgnev tegevuste jada:

- Selgete ning efektsete reklaamikanalite väljatöötamine ning nende rakendamine
- Firmadega esmase kontakti saavutamine
- Firmade juhtfiguuridele väga hästi ette valmistatud presentatsiooni esitamine
- Ühiste huvide kaardistamine/tekitamine
- Lepingu koostamine ning selle korrektne täitmine

Efektseid ja uusi reklaamikanalid on vaieldamatult üks tulemusliku koostöö aluseid. Siinkohal võib soovitada ainult innovaatilisust ja kavalust – innovaatilisust, et tulla millegi uue peale ning kavalust, sest kõik uus on ammuunustatud vana. Kavaluse all peetakse eelkõige silmas heas mõttes spikerdamist teistelt üliõpilaskondadelt, kas siis Eestist või piiri tagant. TTÜ esinduses on näiteks aktiivselt suhelnud Helsingi Tehnikaülikooliga ning võib öelda, et paljud ideed on just sealt ka pärit. Ühe eredama näitena võib veel välja tuua LCDde projekti. Lühidalt saavutati kooliga kokkuleppe, et ülikooli paigaldatakse info edastamiseks LCD ekraanid, mille haldamine jääb esinduse ülesandeks. Saime endale juurde ühe efektse info- ja reklaamikanali ehk väga hea rahateenimisvõimaluse.

Firmadega suhtlemine

Raskeim etapp on esmase kontakti saavutamine. Esmase kontakti loomisel tuleb jõuda kohe nende inimesteni, kes otsustavad ning tark on mitte avada kõiki kaarte korraga. Ettepanek kohtuda annab juba võimaluse aktiivseks müügiks. Oma pakkumiste koostamise juures tuleb proovida asetada ennast konkreetse firma positsiooni ning küsida endalt kui firma esindajalt, kes on tutvumas pakkumisega, kas olete huvitatud plaanitava kulutuse kandmisest enda turunduse eelarve reale.

7. Ajaloost huvitavat

7.1 Üliõpilaskonna juhtimine²⁰

...on raske ülesanne, sest muuhulgas peab juht suutma koordineerida ka ennast ja enda elu. Sellega, et juhil on isiklik elu ja planeeritud aeg üldjuhul keegi ei arvestada. Nii võibki juhtuda, et olles “üliõpilaskonna” esindaja ei pruugi sa ise enam viimaste hulka kuuluda. Reaalsuses: *it`s all about planning!*

Levinud klassikaline juhtimismudel defineerib juhtimist kui planeerimis-, delegerimis-, organiseerimis- ja kontrollimisprotsesside sünergialist kogumit. Planeerimine omakorda algab kõige kriitilisemate ressursside kaardistamisest: aeg, raha ja ideed. Üliõpilasorganisatsioonid on ainulaadsed ettevõtted, kus krooniliselt napib raha, traditsiooniliselt pole aega, kuid seevastu on rohkelt ideid.

Nii juhtubki, et avastatakse end lisaks reedese viimase lahkujana ka esmaspäeval esimese saabujana, sest alati jääb kellestki täitmata kohustus. Muuhulgas seigad, et Kristiina jõudis loengusse 30 minutilise hilinemisega, olid muutunud traditsiooniks. Isegi koosolekutele kiirustasin miinus viie minutilise ajagraafikuga...

---

²⁰ Kägu, K. 2007. *Üliõpilaskonna juhtimine*. Tallinn

Olukorras, kus me juurutatakse organisatsioonis sisse nii uusi sisulisi, hoiakulisi kui ka struktuurilisi muudatusi, peab olema kõigile pidevalt kättesaadav ja justkui kohustuslik ruumi dekoratsioon, keda vajadusel kohe varrukast sikutada. Asju tullakse arutama söökla järjekorras, koridoris või isegi loengu ajal. Kõik ühtlasi eeldavad, et juhid on suutelised tegema sellistes sunnitud olustikes alati adekvaatseid otsuseid või andma nõu. Konkreetsetest näidetest lähtuvalt võin väita et kümned esinduse töötajad mitte ei käitunud minu suhtes pahatahtlikult, vaid nad olid harjunud ja ühtlasi õppinud, et õige juht on nende jaoks alati olemas, mida ma ka ise neisse julgustavalt külvasin. Ühtlasi olid nad juba harjunud, et kui tuli vastus, siis ma täiustasin või korrigeerisin seda tunni-paari möödudes, aga sellisel viisil asjasse korduvpühendumine võttis jällegi rohkem aega kui oleks võtnud ühekordne ja kaalutletud otsus. Kusjuures küsimused, milles tuli seisukohta võtta ei olnud niivõrd sisulised kuivõrd hinnangulised pisitähelepanu vajavad ja pigem konsultatiivse iseloomuga detailid.

Usun, et eelkirjeldatu on paljude motiveeritud üliõpilasliidrite meelest tavaline. Esimese poolaasta pidasin minagi seda normaalseks ja naersin endamisi läheneva läbipõlemisohu välja, sealjuures saades kinnitusi ka varasematelt põlvedelt, et nad ongi oma elu särsakaks, kuid lühikeseks planeerinud. Ei saa salata, et töö- ja elutempost saadud adrenaliinilaks enesedistsipliinile poleks hästi mõjunud, kuid hirmuäratavaks tegi selle lapseootusperiood, mis “kommetekohaselt” igat naist enda sisemust ja ümbrust pisut kriitilisemalt mõõtma ja väärtustama paneb.

Tulemustele sai kiirest eneseauditist ja organisatsiooni tagasisidest lähtuv tubli positiivne hinnang antud, mida jäi särava trofeena meenutama ka Eesti Üliõpilaskondade Liidu poolt meie esindusele antud aasta tegija auhind.

Ühest küljest võinuks ju saavutustega rahulduda, kuid ärritav oli töötulemuste saavutamise viis – millise rahmeldamise hinnaga ja kas tulemused tõesti on ainus asi, mida väärtustada? Küsimus ei taandunud delegeerimisele, kontrollimisele ega organiseerimisele, sest meeskond kõrval oli relatiivselt parim ja saavutused piisavad, mis

tagantjärele mõeldes võiksid alati paremad olla, mida õnneks tänased põlved parendada on märganud.

Teisest küljest oli ilmselge probleem planeerimisega ja seda mitte sellepärast, et oleks olnud vähe raha, mida tol ajal teistega võrreldes jätkus kõigele vajalikule. Ideid, mida teostada, on täna nõuandja rollis olevatel vilistlasliikmetel veel siiani ülevoolavalt palju. Aga nappis aega, mis oleks aidanud efektiivsemalt tööd teha ja sisulisemalt planeerida. Seetõttu otsustasin proovida juhi “ära kadumist”, et näha kui hästi on juht suutnud organisatsiooni funktsionaalselt tööle panna ja taanduda endakeskest võimujatusest või tähelepanu vajadusest, mis organisatsiooni käivitusfaasis paratamatult tekib.

Õnneks oli mul võimalus selleks kasutada “kontori” kolimist teiselt esimesele korrusele, mis vähendas minu kohest füüsilist kättesaadavust kõigile asjaosalistele. Nende kontrollivad ülepärimised jäid vähemaks, otsused ei vajanud minu hinnanguid ega abi, minu kohustused said õigeaegselt tehtud ja aega jäi ülegi :). Seega kõik toimus iseseisvalt, kuid tunda oli, et meeskond, mistahes võimutasandil vajas ikkagi vahetut tunnustust, teist arvamust vms põhjusel füüsilist olemasolu ja verbaalset kommunikatsiooni, et säilitada motiveeritud ja sisemiselt särav organisatsioonivorm.

Sellest ajast on nüüd selge fakt, et aega ei ole kunagi ja kellelgi, vaid see tuleb võtta ja mitte ainult reaalse kohustuste täitmiseks või probleemide lahendamiseks, vaid planeerisin päevagraafikus ka ridu lihtsalt teiste jaoks olemiseks. Vaieldamatult juht kuulub töötajatele aga tema poolt valitud aegadel.

Täiendavalt sai rakendatud igapäevast varahommikust traditsiooni “ärkamiskoosolekud”, mis on omaette lugu ja vajab lähemat tutvutust, et lugejale mõistetavaks teha, et iga klassikaline juhtimistöörüist tuleb esmalt omanäoliseks väänata, et sellega võlukepikeksena, nüüdseks ajaloolisi, tegusid vormistada!

*Antud lugu pärineb minu esimesest valitussemestrist ja ma siiralt lootan, et sellesse pikitud mõtted teevad Teie teekonna veelgi efektiivsemaks, unustamata, et nautida tuleb ka tegevusprotsessi ennast, küll siis tulevad tulemused ja särav organisatsioon iseenesest!

7.2 Rektori valimine²¹

Rektori valimistel on oluline selgeks teha ja valida õige strateegia: kas ollakse valmis minema välja algusest lõpuni „tudengite“ enda kandidaadiga või jäädakse ootama alternatiive, et valida nende hulgas parim võimalik. Esimese strateegia elluviimine eeldab üheaegselt piisavat **kompetentsi, kontakte ja suhteid ning julgust ja tahtejõudu**. 90% juhtudest ei ole sellise strateegia elluviimine meie üliõpilaskonna puhul realistlik. Teise strateegia valikul on protsessi koordineerimine lihtsam, kuid tulemus ei pruugi olla see, mida ideaalis ette nähti.

Seega kõige lihtsam on toetuda teisele strateegiale (oodata alternatiive ja valida parim olemasolevatest kandidaatidest), mille edukaks läbiviimiseks pakun ma välja järgmise lahenduskäigu (**8 etappi**):

1. Valimisplatvormi kinnitamine. Üliõpilaskonnal tuleb koostada enne rektori valimiste väljakuulutamist valimisplatvorm ehk plaanid ja tegevused, mida tulevasel rektoraadil tuleb ellu viia. Platvorm peab olema võimalikult **konkreetne, üldine ja realiseeritav** (soovitavalt 10-15 punkti). Platvormi ei tasu lisada üle 2-3 suuri investeeringuid või reforme sisaldava punkti (nt vastuvõtu- ja kvaliteedikindlustamise süsteemi täielik muutmine, struktuurireformi läbiviimine, õppehoone, ühiselamu või spordihalli ehitamine, kõrgkooli kolimine vms), esindatud peaksid olema nii akadeemilised, õppe- ja õpikeskkonna, üliõpilaskonna pädevuse ja lisarahastamise kui vaba aja veetmise ning tervise hoidmise ja arendamisega seotud punktid.

2. Kandidaatide kaardistamine. Kaardistada tuleb olemasolevad ja potentsiaalsed (sh kõrgkoolist väljas pool olevad) rektorikandidaadid. Iga kandidaadi puhul tuleb analüüsida tema kui juhi liidriomadusi ja -võimeid, autoriteeti nii akadeemilises kui selle välises keskkonnas, väärtushinnanguid (lojaalsus, avatus jne) ja muid rektori ametikohal vajaminevaid omadusi. Info kogumiseks kasutage isiklikke kontakte ja tutvuge materjalidega (protokollid, artiklid, intervjuud, blogid jne).

---

²¹ Lemba, H. 2007. *Rektori valimine*. Tallinn

3. Kandideerimisettepaneku tegemine. Kui leiate üliõpilaskonna seisukohalt üliõpilassõbraliku kandidaadi (või isegi mitu), tehke talle üheselt mõistetav ja argumenteeritud ettepanek kandideerimiseks. Selleks tuleb ennast eelnevalt kurssi viia (vt 2. etapp) kandidaadi eluloo, karjääri ja olulisemate saavutuste, kirjutiste ja ettekannete, tutvusringkonna ja sidemetega (varuda aega vähemalt 2 nädalat).

4. Kandidaatide tundmaõppimine. Kui kandidaadid on selgunud, st avaldused on esitatud, tuleb esimesel võimalusel kokku leppida iga kandidaadiga eraldi kohtumine tudengi(esindaja)tega (kohal peaksid olema vähemalt valimiskogu liikmed). Kohtumine peaks algama kandidaadi enesetutvustusega, millele järgneb peamiste ideede ja seisukohtade tutvustamine kõrgkooli arengu ning üliõpilaskondliku tegevuse osas. Tutvustusvoorule peaks järgnema küsimusteriing, kus kandidaadi poolt antavad vastused peaksid andma vajalikku informatsiooni tema meelestatuse kohta üliõpilaskonna valimisplatvormi osas.

NB! Tudengi(esindaja)d ei tohiks kohtumisel presenteerida üliõpilaskonna valimisplatvormi ja peaksid jätma oma positsioonid võimalusel enda teada. Kindlasti peaksid tudengiesindaja(d) osalema ka teis(t)el kõrgkooli liikmeskonnale suunatud tutvustustel-debattidel, et kontrollida näiteks kandidaadi poolt tudengitele väljapakutu paikapidavust.

5. Lubaduste andmine. Kui kõikide kandidaatidega on tutvustuskohtumised toimunud, tuleb leppida kokku iga kandidaadiga eraldi kohtumine väiksemas ringis (1-2 üliõpilasesindajat + kandidaat). Kohtumiseks peab olema põhjalikult ettevalmistanud (arvesse võttes kandidaatide esinemisi ja küsimustevoorus antud vastuseid), et saada konkreetsed vastused üliõpilaskonna valimisplatvormi iga punkti kohta eraldi (vajadusel võib kandidaadiga täiendavalt kokku saada). Kohtumiste tulemusena tuleb teha kirjalik kokkuvõtte, kui suures ulatuses annab üks või teine kandidaat valimisplatvormi täideviimise osas lubadusi (kindlasti peab arvesse võtma kandidaadi kohta eelnevalt kogutud taustinformatsiooni, vt 2. etapp, mille alusel on võimalik hinnata näiteks tema sõnapidamist/lubaduste täitmist).

NB! Mitte mingil juhul ei tohi kandidaadile anda lubadusi teda toetada või mittetoetada, kui kokkuvõtte on poolik ja tudengiesindajad ei ole kandidaadi toetamises lõplikult kokku leppinud!

6. Seisukoha vastuvõtmine. Kokkuvõtte ja taustinformatsiooni alusel otsustavad tudengiesindajad nendele sobivaima rektorikandidaadi. Kui algne strateegia näeb ette, et üliõpilaskond soovib olla otsustamisel ühtne (50% ja sellest suurem toetus annab võimaluse ühtse valiku avalikuks kommunikatsiooniks), peaksid tudengiliidrid ja/või läbirääkijad müüma parima kandidaadi tudengiesindajatele edukalt maha kasutades samu materjale ja infot.

NB! Oluline on leida kompromiss üliõpilassõbraliku ja kõrgkoolile tervikuna sobiva (arvestades tulevikuplaane ja hetkeolukorda) persooni vahel.

7. Seisukoha väljendamine. Hiljemalt valimistele eelnevas nädalaks peab valmima kommunikatsiooniplaan, kus on kirjas üliõpilaskonna kõneisikud (reeglina läbirääkijad), kes suhtlevad pressiga ja täpne ajakava pressiteadete, suusõnaliste infoteadete jms sõnumite avaldamise ning edastamise kohta. Pressiteate välja saatmine peaks toimuma 2-3 ööpäeva enne rektori valimiste algust, et see saaks meediavahendusel piisavalt kajastust ja mõjutaks seeläbi osaliselt ka valimiskogu liikmeid.

NB! Pressiteade peab olema koostatud hoolikalt (võimalusel professionaali poolt) ja selles peab olema ära märgitud, kes (üliõpilaskond), miks (nt kokkuvõtete ja taustinformatsiooni alusel) ja kuidas (nt tudengiesindajate ühisel koosolekul vms; kohatu on kasutada kodulehe küsitlusmootorit või tudengite püstolküsitlust, mis ei oma legitimatsioonilt sisu ega tähendust) otsustasid rektorikandidaati toetada.

8. Rektori valimine. Valimistel võiksid tudengid kanda üliõpilaskonna sümboolikat ja olla saalis paigutatud niimoodi, et nad oleksid samaaegselt nii tähelepanuvad kui ühtlaselt hajutatud (nt kõigis sektorites esimestes ja/või keskmistes ridades). Olenemata valimistulemustest on oluline soovida uuele rektorile õnne ning tuletada meelde üliõpilaskonna valimisplatvormis 2-3 olulisemat punkti.

8. Endiste ja tänaste üliõpilasaktivistide lühilood

8.1 Endiste üliõpilasaktivistide lühilood

Rait Talvik TTÜ ÜE esimees 1999 ; EÜLi avaliku poliitika tegevjuht 2001-2004

Mis motiveeris Teid kandideerima Üliõpilasesindusse?

- Olin täis indu midagi luua ning TTÜ Üliõpilasesindus pakkus sobival hetkel selleks suurepärasest võimalusest – situatsiooni tegi eriliseks olukord, kus „võimulolev” esindus polnud väga pikka aega koos käinud ning sisuliselt enam ei funktsioneerinud. Üliõpilasi esindas ülikooli tasandil vaid väike grupp palgalisi töötajaid, kes tegid oma töö küll ära, kuid kellel puudus sisuline legitiimsus üliõpilasi esindada. Üliõpilasena tekkis ühtäkki suur vajadus olla esindatud ja „õiglus” jalule seada ning asusin asja lähemalt uurima – olles eest leidnud eelviidatud olukorra, otsisin endale mõttekaaslasi TTÜ teiste teaduskondade üliõpilaste seast ning asusime koos asja parandama. Missioon „esinduse elluäratamine” oli ühelt poolt nii väljakutseks kui ka võimaluseks olla ühe vajaliku ja eduka organisatsiooni (ja seda TTÜ Üliõpilasesindus täna kahtlemata on) taassünni juures. Hiljem tekkis juba suur tutvusringkond aktiivseid, sõbralikke ning asjalikke inimesi, kellega koos töötamise võimalus motiveeris ning hoidis huvi asja vastu.

Kas Üliõpilasesinduses oldud aeg on mõjutanud Teie maailmavaadet, kui jah, siis kuidas?

- Pigem mitte – läksin Üliõpilasesindusse juba üsna väljakujunenud veendumustega. Küll aga võimaldas Üliõpilasesindus leida kinnitust sellele, et põhimõtted, millest olen lähtunud, on igati asjakohased, realistlikud ja toimivad, mis veelgi olulisem, ma pole üksi. Üliõpilasesindus on kaugel sellest,

et esindada ühetaolist maailmavaadet – pigem on see nagu „kirju koer”, kus on ruumi igasugustele ekstreemumitele. Samas on teatud väärtused, mis on iseloomulikud just üliõpilasesindajatele – keskmisest kõrgem ideaalitaotlus, õigluse ja õiglase kohtlemise väärtustamine, avatus uuele jne. Omaette küsimus on see, kas neid väärtuseid kultiveerib Üliõpilasesinduses olemine või kogunevad esindustesse lihtsalt vastavate väärtustega inimesed?

Millist rolli Te näete Üliõpilasesindusel kõrgkoolitasandil?

- Üliõpilasesindus on oma rollides väga mitmepalgeline – lihtsama vastupanu teed minnes võiks piirduda sellega, et Üliõpilasesindus esindab üliõpilasi ehk täidab demokraatliku kogu rolli, millel on õigus väljendada üliõpilaste nimel nende arvamust, soove ja valikuid. Olles samas võrdlemisi pikalt ning eri tasanditel olnud seotud üliõpilaspoliitikaga, usun, et esindusel on ka muid olulisi rolle – lisaks sellele, et esindus viib kõrgkooli juhtkonnani üliõpilaste seisukohti, toob ta sealt tagasi üliõpilasteni ka kõrgkooli sõnumeid ja ootusi, olles omamoodi vahemeheks üliõpilaste ja kõrgkooli vahel. See roll on olnud äärmiselt oluline vastastikuse usalduse suurendamisel ning hea koostöösuhte kujunemisel. Kõrgkooli bürokraatidel on aeg-ajalt vaja läinud ka head „tõlki”, kes nende mõttet „üliõpilaste keelde” ümber paneks. Viimane ei tähenda kindlasti seda, et Üliõpilasesindus peaks olema rektoraadi hääletoru ja propagandamasin, vaid seda, et ka kõrgkool tunneks, et neil on olemas abstraktse üliõpilaste massi asemel konkreetne koostööpartner, kellega arvestada ning keda vajadusel informeerida ja kaasata.
- Aeg-ajalt räägitakse sellest, et Üliõpilasesindused on võõrandunud üliõpilastest, ajavad oma asja ning ei tea enam midagi sellest, mida „tavaline” üliõpilane teeb või mis on tema mured. Usun, et sellise arvamuse kujunemise üheks põhjuseks on see, et suur osa Üliõpilasesindusi on läbi teinud kiire arengu, kasvatades nii oma kompetentsi kui potentsiaali kõrgharidusesel kaasa lüüa. Sedasorti tegemised jäävad paljudele aga kaugeks ja segaseks, mistõttu tundubki, et

esindused ei tegele „õigete” asjadega. Siit tuleb veel üks Üliõpilasesinduse olulisi rolle – kasvada koos üliõpilastega ning laiendada jõudumööda neid elusfääre, milles üliõpilaste sõnavõtt ja arvamuse küsimine kõigile loomulik tundub. Kõike seda tuleb teha aga unustamata oma hea ja legitiimses esindaja rolli ning ”üliõpilaste keelt” (vastandina nt ”rektoraadi keelele” või, poliitikute keelele’).

Kas Üliõpilasesinduses oldud aeg ning sel ajal sõlmitud tutvused on aidanud Teil elus edukam olla?

- Jah, kindlasti, rääkimata sellest, et mitmed minu parimatest sõpradest on pärit just Üliõpilasesinduse päevilt. Töö käigus saadud kontaktide väärtust on Eesti väiksust silmas pidades raske ülehinnata. Olulistest kogemustest tooks lisaks tavapäraste planeerimis-/ organiseerimiskogemuse ning meeskonnatööpraktika kõrval esile ka võimaluse lihvida oma oskusi diplomaatia vallas (nt läbirääkimised autoriteetsete akadeemikutega), varasemast suurema kokkupuute juriidikaga/ õigusaktidega ning esimesed tõsisemad „vitsad” bürokraatiaaparaadiga.

Rait Talvik

BS2 koordinaator ja EBK BS2 projektijuht

Kadri Kiigema EÜLi volikogu liige 2001-2003, TPÜ; TPÜ ÜE esimees 2002-2003

Mis motiveeris Teid kandideerima üliõpilasesindusse?

- Kandideerimise ajendiks olid ennekõike positiivsed eeskujud ja teod eelmisest üliõpilasesindusest. Tundus, et see on koht, kus leidub väljakutseid, toredaid uusi sõpru, võimalusi ennast teostada ja mida "ära teha". Ja seda kõike seal ka leidis!

Kas üliõpilasesinduses oldud aeg on mõjutanud Teie maailmavaadet, kui jah, siis kuidas?

- Ma arvan, et esindus oli koht, kus me kõik "suureks saime". Vastutus kasvatas kohusetunnet, ühised eesmärgid nendeni püüdlemise tahet ning vabatahtlikkusega kaasnev tegevus inimeste väärtustamise oskust.

Millist rolli Te näete üliõpilasesindusel kõrgkoolitasandil?

- Usun, et esindustel on oluline roll üliõpilaste huvide eest seismisel, samuti ühtsustunde loomisel ja kõrgkooli maine kujundamisel.

Kas üliõpilasesinduses oldud aeg ning sel ajal sõlmitud tutvused on aidanud Teil edaspidises elus paremini läbi lüüa?

- Kui mõista "elus läbilöömise" all oskust teha oma tööd hästi ja innustunult, hoida inimesi, kes sinu ümber elavad, ning luua oma tegevuse ja olemisega uusi väärtusi, siis jah - esinduses oldud aeg on kahtlemata sellele kaasa aidanud. :)

Kadri Kiigema

Tallinna Ülikool

Avatud ülikooli büroo juhataja

Piret Hartman EÜLi juhatus 2002-2004, EPMÜ

Mis motiveeris Teid kandideerima Üliõpilasesindusse?

- Läksin alguses esindusse toetajaliikmeks. Kuna olin olnud mõned aastad aktiivne õpilasomavalitsuses, siis oli mul juba pisik sees ja arusaam küps, et lisaks õppimisele ja hinnete saamisele tuleb kooli kõrvalt veel midagi korda saata. Seega jõudsin esindusse uudishimust, soovist ennast teostada ning leida häid tuttavaid ja sõpru kellegi ülikooliaega huvitavamalt veeta.
- Siis tuli aga kevad ning saabusid esinduse valimised. Tegelikult olin selleks ajaks juba täiesti täisväärtuslik, aktiivne ning kaasatud esinduse liige ning

esinduse ametlikku kohta vaja poleks läinudki, kuid lõpuks otsustasin ikkagi kandideerida.

Eks see oli väike katsumus enda jaoks ning ehk võimalus näha, kas ka teised on sind ja sinu tegemisi kooli peal tähele pannud. Lisaks andis esindusse ametlikult kuulumine võimaluse kandideerida ka esinduses olevate toimkondade esimeeste kohtadele. Samuti innustas mind selleks ajaks juba kenasti tööle läinud meeskond, kellega valimisteks ideede genereerimine ning nende elluviimine oli lihtsalt lõbus.

Kas Üliõpilasesinduses oldud aeg on mõjutanud Teie maailmavaadet, kui jah, siis kuidas?

- Kindlasti on mõjutanud, ootamatult palju. Minu tänased esindusest jäänud sõbrad meenutavad, kuidas ma häbeliku tütarlapsena esinduse ruumi tulin ja suure üllatusena julgesin välja öelda, et keegi pole kutsunud, ma ise tulin ja tahaks nüüd midagi ära teha. Koos esinduse ning EÜLi meeskonnaga sai minust kindlasti parem meeskonnainimene. Ma sain aru, milline on tegelikult ühe grupi inimeste ühine jõud ja võime midagi ellu saata. Keskkoolis olin ma paratamatult pigem nohikust üksiuuritava, kuid esindus tõi mu ellu selle tiimitunde, usalduse, mida kannan siiani kaasas.
- Teine asi oli kindlasti ka omaenda õiguste eest võitlemine ja julgus oma sõna sekka öelda. Naljatades räägin, et minu õpetajate poolt kritiseeritud samm minna õppima Põllumajandusülikooli polnud kõige suurem väljakutse, vaid ehk see, et juba peale poolt aastat olin selle kolme noore seas, kes võitles oma ülikooli jäämise eest. Ning kuna lõppotsus tehti meile vajalikus suunas, siis see usk midagi ära teha, oma seisukohtade ja arvamuse eest võidelda ning teisigi kaasata, sai sellest hea alguse. Nii sai ka EÜLi suundutud. Ööpäevadest kujunesid EÜLi kontoris tööpäevad ning usun, et üliõpilaskondade poolt seatud sihid said ka tihti täidetud. EÜLis töötavate inimeste pühendumus ja kannatlikkus olid siinkohal heaks eeskujuks, millest siiani püüan snitti võtta.

Millist rolli Te näete Üliõpilasesindusel kõrgkoolitasandil?

- Mina olen üliõpilaskondade liikumise mõttes juba “vanakoolimees” ning need eesmärgid, mis olid minu ajal ühel üliõpilasesindusel, on nüüdseks kindlasti muutunud ning oma skaalalt laienenud. Kuid minu arvetes on esindusel kaks peamist eesmärki:

1) esiteks tudengite õiguste eest seismine ning tudengipoolsete seisukohtade, arvamuste ja tegevusega kooliga koostöös oma ülikooli arendamine, parandamine.

2) esindus on ülikooli struktuuriüksus, mis on täis nooruslikkust, sädet innovaatilisust, tahtejõudu. Kõiki neid väärtusi omades on seega teiseks oluliseks ülesandeks minu arvest ülikooli ühise vaimu tekitamine ning kõigi kaasamine ülikooli ühtsuse tekitamisesse.

Kas Üliõpilasesinduse oldud aeg ning sel ajal sõlmitud tutvused on aidanud Teil elus edukam olla? (Siinkohal pean silmas nii kogemusi ning tutvusi)

- Aidanud on nii tutvused kui ka kogemused. Kindlasti on saanud minust parem ja õnnelikum inimene. Juba see minevik ning need elukoolitunnid esinduses, mis lisaks ülikooliharidusele on saadud, aitavad olla tugevam ja sihikindlam.
- Esindusest olen saanud endale sõbrad, kellega tänaseni väga tihedalt läbi käin, samuti tuttavad, kes on täna erinevates valdkondades juhtivatel kohtadel tegijaid ja kolleegid. Esindusekaalsasi ja „ülikaid” on täna palju ning mõnes mõttes oleme me üks maffia, keda ühendab osa minevikust, mis on loonud meile sarnased väärtushinnangud ja sidemed. Samuti on olnud esindusekaaslased ka suurteks eeskujudeks ja tänasteks õpetajateks.
- Kogemustena sain esindusest kindlasti kaasa palju organisatsiooni ja planeerimisega seotud teadmisi ning sedagi, kuidas üks idee välja mõelda ja reaalselt ellu viia.

- Üheks olulisemaiks väärtuseks on võib-olla esinduse inimeste puhul see et tänu oma aktiivsele tegevusele nad mõistavad, et kui sa teed seda, mis sulle meeldib ja millesse sa usud, siis võid sa seda teha ilma söögi, raha ja magamata, seejuures liigutades mägesid. Ja nii olen ka mina senini valinud töökohti mitte pakutavate ressursside üle otsustades, vaid selle üle, kas see töö mind motiveerib, arendab ja teeb õnnelikuks, ning kas seda kohta ümbritsevad inimesed omavad vastavas valdkonnas sarnaseid väärtushinnanguid ja on valmis koostöös endalegi positiivselt üllatavaid tulemusi saavutama?

Ning ma usun, et need sõnad nagu inimlikkus, avatus, suhtlemis- ja mõistmisoskus ning see sisemine usk liigutada mägesid tegelikult just tänu esinduse aastatele saadud ongi.

Piret Hartman

Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni nõunik

8.2 Tänauste üliõpilasaktivistide lühilood

Triin Kukk EÜL volikogu liige 2008- 2009; Tallinna Tehnikakõrgkooli ÜE liige 2008- 2010; Tallinna Üliõpilaskondade Ümarlaura üldkogu liige 2010

Mis motiveeris Teid kandideerima Üliõpilasesindusse?

- Üliõpilasesindusse kandideerima motiveeris mind kõige rohkem väljakutse iseenda jaoks. Kas mina saan ja oskan midagi paremaks muuta – see oli küsimus, mis ajendas mind ennast üliõpilasesindusega siduma. Väga oluline roll oli ka nendel inimestel, kes varasemalt minu kooli ÜEs tegevad olid. Just neilt sain palju motivatsiooni ja kinnitust sellele, et omandatavad oskused ja kogemused tulevad edaspidises elus igati kasuks.

Kas üliõpilasesinduses oldud aeg on mõjutanud Teie maailmavaadet, kui jah, siis kuidas?

- Üliõpilasesinduses oldud aeg on minu maailmavaadet päris palju mõjutanud ja muutnud. Kõige olulisemana tooksin ma välja ühiskonna toimimise parema mõistmise ja empaatiavõime arenemise. Oskan paremini mõista seda, miks erinevad inimesed ja inimestegrupid mõningates olukordades niivõrd erinevalt käituvad. Ühed ei ole „head“ ja teised „pahad“ – on erinevad elud ja erinevad arusaamad. Inimestelt tuleb õppida, mitte neid hukka mõista. Kuna esinduses olles olen kokku puutunud väga paljude erinevate inimestega, siis see ongi minu maailmavaate avaramaks muutunud.

Millist rolli Te näete üliõpilasesindusel kõrgkoolitasandil?

- Esinduse üks peamisi rolle on olla vahelüli tudengite ja otsustajate vahel. See tagab, et kõrgkooli üldises arengus ja juhtimises lähtutakse tudengite reaalistest vajadustest ja probleemidest. Koostöö on väga tähtis ka juhtkonna poolt vaadatuna. See on nende jaoks kõige lihtsam moodus üliõpilaste arvamuse kuulamiseks. Samas on väljaõeldu ka väga suure kaaluga, sest üliõpilasesindaja esindab kogu ÜK-d.
Teine pool rollist on muidugi tudengitele suunatud tegevus. Siinkohal on samuti oluline nähtavus ja see, kas üliõpilased teavad, mida teeb nende esindus. Kuna lahendust vajavaid probleeme on palju ja arenguvõimalusi mitmeid, siis tuleb teha valik ja tegeleda just nende teemadega, mis ÜK siseselt kõige olulisemad on. Õigeid valikuid võimaldab teha tudengite kaasamine oma töösse ja tegevuste planeerimisse.
Erinevate üliõpilaskondade esindustel võivad olla erinevad rollid. See oleneb peamiselt üliõpilaskonna struktuurist ja sellest, kuidas on mingisugused valdkonnad kaetud. Osades ÜK-des on näiteks kultuurivaldkonnaga tegelemiseks kultuuriklubi või muu taoline ühendus. Paljudes on aga ka kultuuri- ja sporditegevus üliõpilasesinduse korraldada. Üliõpilasesindus peab oma rolli ise väga hästi teadma ja tunnetama.

Esindus täidab oma eesmärgi kõrgkooli tasandil siis, kui tudengite arvamust hinnatakse ja sellega arvestatakse. Selleks, et olla kuuldav, peab olema nähtav. Nähtav nii üliõpilastele kui otsustajatele.

Kas Üliõpilasesinduses oldud aja jooksul soetatud tutvused on aidanud Teil edukamalt edasi liikuda.

- Kuigi ma pole üliõpilasesindamisest veel täiesti eemal ja sellest edasi liikunud, siis tunnetan praegugi, mida annavad need tutvused, mis kogu selle aja jooksul on tekkinud. Juba ka üliõpilasesindamise enda seisukohalt – varasemalt oli raske leida neid inimesi ja neid allikaid, kust küsida nõu erinevate teemade kohta. Praegu on see palju kergem ja lihtsam. Usun, et kui sul on suur tutvusringkond kõrgharidust omavate inimeste seas, siis tulevikus tuleb see nii isiklikus- kui tööelus igati kasuks.

Valev Mägi EÜL volikogu liige 2007-...; Mainori Kõrgkooli ÜE juhatuse esimees 2007 – 2009.

Mis motiveeris Teid kandideerima üliõpilasesindusse?

Mind tõi Üliõpilasesinduse juurde uudishimu. Kiirelt sai selgeks, et esinduses polnud piisavalt tegusaid inimesi. Selleks, et midagi muuta, otsustasin kandideerida Üliõpilasesinduse juhatuse esimehe kohale. Minu eesmärk üliõpilasesinduses oli suurendada tudengite kaasatust, rolli kõrgkooli juhtimises ja tagada esinduse jätkusuutlikkus. Kahe aastaga on esindajate arv suurenenud, tudengid esindatud koolijuhtimises ning juhtkond uurib tudengite arvamust ja seisukohti. Samuti olen suurendanud koostööd teiste kõrgkoolidega.

Mind motiveeris teadmine, et esinduse kaudu on võimalik koolis muuta õpikeskkond paremaks. Esindus pakkus mulle võimaluse eneseteostuseks.

Kas üliõpilasesinduses oldud aeg on mõjutanud Teie maailmavaadet, kui jah, siis kuidas?

Kindlasti on mõjutanud minu tõekspidamisi ja maailmavaadet. Ma olen üliõpilasesinduses õppinud ja arenenud. Olen omandanud julguse oma arvamust avaldada ja selle eest seista. ÜEs oldud ajaga on süvenenud teadmine, et mina saan ja suudan asju muuta.

Millist rolli Te näete üliõpilasesindusel kõrgkoolitasandil?

Üliõpilasesinduse peamine roll on kõrgkooli lähemale toomine tudengile.

Üliõpilasesindus esindab tudengite arvamust ja kaitseb nende õigusi. Üliõpilasesindus peab olema igas kõrgkoolis selle juhtimise juures partneriks juhtkonnale. Ilma tudengiteta pole ka kõrgkooli.

Kas Üliõpilasesinduses oldud aja jooksul soetatud tutvused on aidanud Teil edukamalt edasi liikuda.

Eduks on vaja teadmisi, kogemusi ja tutvusi. Üliõpilasesinduses oldud ajaga olen saanud teadmised, mida koolipingis ei oleks võimalik omandada. Olen omandanud hindamatu juhtimis- ja organiseerimiskogemuse. Kahe aastaga olen tutvunud nii praeguste kui ka tulevaste tipptegijatega pea igast eluvaldkonnast. Samuti olen saanud palju häid sõpru nii oma koolist kui ka üle Eesti.

Need kaks aastat on minu elus olnud hindamatud. Kogutud teadmised, kogemused ja tutvused aitavad kindlasti elus edukamalt edasi liikuda.

Siiri Paas EÜLi volikogu liige 2006- 2007; EBS ÜE aseesimees 2006-2008

Mis motiveeris Teid kandideerima Üliõpilasesindusse?

- Minu esimene kokkupuude Üliõpilasesindustega oli juba keskkooli ajal õpilasesinduse asepresidendina. Tänu õpilasesinduse ajal soetunud kontaktidele ja erinevate kokkulangevuste tõttu oli mul võimalus ajutiselt kaasa aidata EBSi Üliõpilasesinduse tööle ning, enne keskkooli lõppu 2005. aasta suvel, osaleda ka oma esimesel EÜLi esinduste koolitusel legendaarses Nelijärve puhkekompleksis.
- Kui õpilasesindusse ajendas mind kandideerima uudishimu, tore seltskond ja soov midagi ära teha, siis pärast erinevate Üliõpilasesindustega tutvumist sain nõ uue impulsi. Arusaamine, kui palju laiem on mängumaa üliõpilasmaastikul, veenis mind üsna kindlalt, et jätkan esindustegevusega ka ülikoolis. EBSi üliõpilasesinduse puhul oli tugevaks plussiks ka varasemad kokkupuuted ja üldpildi olemasolu.

Kas üliõpilasesinduses oldud aeg on mõjutanud Teie maailmavaadet, kui jah, siis kuidas?

- Minu praeguseks kogunenud kolm aktiivset tegevusaastat on mõjutanud ja kujundanud mitmeid arusaami elust ja ümbritsevast. Kui midagi ikka väga tahta, siis selle ka saab. Oleviku asemel mõelda tulevikus. Igale asjale on lahendus ja sageli peituvad need lahendused lihtsates asjades. Need on vaid mõned näited loetelust.

Millist rolli Te näete üliõpilasesindusel kõrgkoolitasandil?

- Üliõpilasesindus on üks osa ülikoolist, koos üliõpilaskonna, lektorite, professorite ja töötajatega moodustab see ühtse terviku. Üliõpilasesinduse roll on ühest küljest tuua välja kitsaskohti ülikoolielus, kuid ka arendamine ja uute

võimaluste leidmine. Kõik ühise eesmärgi nimel – tudengite heaolu suurendamine ja ülikooli arendamine.

Kas Üliõpilasesinduses oldud aja jooksul soetatud tutvused on aidanud Teil edukamalt edasi liikuda.

- Kuna minu tegevus Üliõpilasesinduses endiselt jätkub, siis kõik selle aja jooksul tekkinud kontaktid ja tutvused viivad edasi nii individuaalselt kui ka Üliõpilasesinduse seisukohast, sest suhtlemine enda ja teiste ülikoolidega, üliõpilasesindustega ja tudengitega on selle lahutamatu ja loomulik osa. Ma usun, et need inimesed aitavad edukalt edasi liikuda ka pärast põnevaid ülikooliaastaid.

Ühtsuses peitub jõud!

LISAD

Lisa 1. Koosoleku korraldamine ja läbiviimine

Üliõpilasesinduse koosolek ja selle läbiviimise kord

Üliõpilasesinduse koosolekutel osalemine on liikmetele soovituslikult kohustuslik. Viisakas on arvestada teiste liikmetega ning saabuda koosolekule 5 minutit varem. Koosolekule saabudes peavad nii liikmed kui ka külalised ennast registreerima. Koosoleku juhatajal on õigus lõpetada sõnavõttud ja piirata nende kestvust, tagamaks koosoleku sisuline töö ja vältimaks teiste aja raiskamist.

Koosoleku päevakord

Koosoleku päevakord saadetakse üliõpilasesinduse liikmetele sõltuvalt üliõpilaskonnast hiljemalt 7-14 päeva enne koosoleku toimumist. See on vajalik selleks, et toimkondade/komisjonide olemasolul jõuaksid need enne koosolekut koguneda ja päevakorda tulevaid materjale arutada. Kõigil üliõpilasesinduse liikmetel on võimalik koosoleku alguses teha ettepanekuid päevakorra muutmiseks ning uute punktide lisamiseks.

Mõiste seletused

Menetlemine- arutamine laiemas mõistes.

Menetlemisel on järgmised etapid:

- Otsustatakse millegi muutmise algatamine,
- Ettepanekute/muudatusettepanekute koondamine,
- Eelnõu arutamine,
- Tekkinud ettepanekute sisseviimine,
- Koosolekul ettepanekute või eelnõu hääletamine

Eelnõu on otsuse projekt, ettepanek otsuse kohta.

Säte on lause või lõik, mis hõlmab endas ühte või mitut sarnast reeglit.

Hääletamine

Igal esinduse liikmel on üks hääl. Võimalik on hääletada kas poolt või vastu ja jääda erapooletuks. Erapooletuks jäämisel tuleb silmas pidada, et tihti tähendab see sisulist vastu hääletamist, kuna paljud otsused vajavad poolthäälteenamust. Poolthäälteenamusel on poolthäälte vastu erapooletute ja vastuhäälte summa.

Otsus võetakse vastu esinduse koosolekul osalejate poolthäälteenamusega, kui kodukord ja põhikiri ei sätesta teisiti. (Koosolekul osalevatest esinduse liikmetest peab olema poolt rohkem kui vastu ja erapooletuid kokku).

Erapooletuks jäädakse hääletamisel siis, kui koosoleku liikmetel on poolt- või vastuhääletamine vastuvõtmatu või pole otsuse tegemiseks piisavalt informatsiooni. Erapooletuks jäämist materjalidega mitte tutvumise tõttu, loetakse ebaviisakaks käitumiseks.

Kui koosolekule ei saa tulla (volitus või hääletusavaldus)

Kui üliõpilasesindaja ei saa koosolekul viibida, siis sõltuvalt üliõpilaskonnast on tal võimalik oma seisukohti väljendada teise üliõpilasesinduse liikme volitamisega (volikirjaga, kus võib ära märkida ka selle, kuidas teda esindav esinduse liige peab hääletama) või hääletusavalduse koostamisega. Hääletusavaldus on isiklik seisukoht päevakorrapunktide ja ettepanekute osas. Paljudes üliõpilaskondades on seatud piir kui suure osa kvoorumist võivad volitused või hääletusavaldused moodustada. Antud piiri ületamisel on koosolek otsustusvõimetu. Reeglina peetakse mõjuva põhjusega puudumist teiste esinduse liikmete suhtes ebaviisakaks ning enda valijate häälte kuritarvitamiseks.

Lisa 2. Strateegilise arengukava näidis²³

STRATEEGILINE ARENGUKAVA

1. MISSIOON

Missioon on lühike organisatsiooni mõtte ja otstarbe kirjeldus, mis määratleb organisatsiooni koha ja rolli ühiskonnas. Missioon vastab küsimusele: Mille jaoks organisatsioon eksisteerib?

2. VISIOON

Visioon on lühike organisatsiooni tegevuse kirjeldus mingil momendil tulevikus, mis näitab, mida, kellele ja kuidas ta pakub.

3. VÄÄRTUSED

Siinkohal tuuakse need väärtused, mida organisatsioon oma töös oluliseks peab (nt usaldusväärsus, uuenduslikkus vms). Väärtused on lahti seletatud organisatsioonist ja tema valdkonna spetsiifikast lähtudes.

4. STRATEEGILISED LÄHTEALUSED

Strateegilised lähtealused on need strateegilised dokumendid, millest organisatsioon oma tegevuses lähtub ning millele arengukava toetub (muud strateegiad ja arengukavad). Siin jaotuses tuleb lühidalt näidata ära ka seosed käesoleva arengukava ja teiste strateegiliste dokumentide vahel.

5. LÄHIAJA RÕHUASETUSED

Organisatsiooni lähiaja rõhuasetused on olulisimad antud perioodil organisatsiooni ees seisvad küsimused, eesmärgid ja tegevused. Siinkohal määratletakse need valdkonnad, mis vajavad erilist tähelepanu ja ressursi. Lähiaja rõhuasetused võivad olla põhitegevused, uued tegevused, olulisemad ettevõtmised, investeeringud, lahendamist vajavad probleemid, prioriteetne eesmärk vms.

6. HETKEOLUKORRA ANALÜÜS

Organisatsiooni hetkeolukorra analüüsi koostamisel peaks järgima SWOT-analüüsi meetodit, tuues ära organisatsiooni tugevused (sisemised tegurid, mis aitavad organisatsiooni arengule kaasa), nõrkused (sisemised tegurid, mis takistavad arengut), võimalused (väliskeskkonna tegurid, mis võivad soodustada arengut) ja ohud (väliskeskkonna tegurid, mis võivad pidurdada või takistada arengut). Oluline on silmas pidada, et tugevused ja nõrkused on organisatsiooni enda sisemised näitajad, võimalused ja ohud tulenevad väliskeskkonnast (poliitiline, majanduslik, tehnoloogiline, sotsiaalne, looduskeskkond ja väärtused ühiskonnas).

6.1. ORGANISATSIOONI TUGEVUSED:

-

6.2. ORGANISATSIOONI NÕRKUSED:

-

6.3. VÄLISKESKKONNAST TULENEVAD VÕIMALUSED:

-

6.4. VÄLISKESKKONNAST TULENEVAD OHUD:

-

6.5. PEAMISED SAAVUTUSED:

-

7. STRATEEGILISED EESMÄRGID

Strateegiline eesmärk on siht, mis väljendab organisatsiooni taotletavat mõju. Strateegilisi eesmärke võib olla rohkem kui üks, nad võivad olla reastatud tähtsuse järjekorras. Strateegiline eesmärk sõnastatakse tulemuse või seisundina, mitte protsessina. Organisatsiooni eesmärgiks ei saa olla lihtsalt mingi tegevus, vaid selle tegevuse tulemus.

Strateegiliste eesmärkide sõnastamisel tuleb lähtuda SMART meetodist, mille kohaselt eesmärk peab olema spetsiifiline (piisavalt konkreetne, mitte üldsõnaline), mõõdetav (eesmärgi saavutamist peaks olema võimalik mõõta), saavutatav (eesmärk peaks olema realistlik), asjakohane (eesmärk peaks tulenema hetkeolukorra analüüsist ja toetama organisatsiooni missioonile ja visioonile) ja ajastatud (eesmärgi saavutamisele on seatud ajalised piirid).

Iga eesmärgi juurde kuuluvad mõõdikud ehk indikaatorid, mille abil on võimalik hinnata eesmärgi saavutamist. Iga eesmärgi juures on üks või mitu indikaatorit, mis väljendavad eesmärki mõõdetaval kujul.

7.1. EESMÄRK 1:

Indikaatorid:

-

7.2. EESMÄRK 2:

Indikaatorid:

-

7.3. EESMÄRK 3:

Indikaatorid:

-

8. MEETMED

Meetmed on strateegiliste eesmärkide saavutamiseks kavandatud otseste ja toetavate tegevuste kogumid. Meetmed peaksid kirjeldama abinõusid, mille abil kavandatakse püstitatud eesmärkide saavutamist.

8.1. MEEDE 1: Meetme nimetus

Meetme lühikirjeldus:

Olulisemad tegevused ja nende vahetud tulemused:

Uued algatused:

8.2. MEEDE 2: Meetme nimetus

Meetme lühikirjeldus:

Olulisemad tegevused ja nende vahetud tulemused:

Uued algatused:

8.3. MEEDE 3: Meetme nimetus

Meetme lühikirjeldus:

Olulisemad tegevused ja nende vahetud tulemused:

Uued algatused:

8.4. MEEDE 4: Meetme nimetus

Meetme lühikirjeldus:

Olulisemad tegevused ja nende vahetud tulemused:

Uued algatused:

8.5. MEEDE 5: Meetme nimetus

Meetme lühikirjeldus:

Olulisemad tegevused ja nende vahetud tulemused:

Uued algatused:

9. ORGANISATSIOONI ARENDAMINE

Arendustegevuste all peetakse silmas neid tegevusi, mis on vajalikud organisatsiooni inimressursi ja tehnilise baasi arendamiseks/täiustamiseks püstitatud eesmärkide saavutamiseks. Siinkohal analüüsitakse organisatsiooni haldussuutlikkuse tõstmiseks tehtavaid tegevusi, sh töötajate värbamine ja koolitamine, töövahendid jm.

10. TEGEVUSPLAAN

Organisatsiooni arengukava elluviimine toimub üheaastase tegevuskava alusel, mille vormid kinnitab rahandusminister iga eelarveaasta kohta. Üheaastane tegevuskava tuleb esitada arengukava esimese aasta kohta arengukava lisana.

11. ARENGUKAVA FINANTSPLAAN

Arengukava finantsplaan esitatakse aastate kaupa meetmete lõikes (sh eraldi tegevuskulud ning investeeringud). Oluline on näidata uuteks algatusteks ja suuremahulisteks projektideks vajaminevaid ressursse.

Lisa 3. Tegevuskava

Valdkond	Tegevused	Aeg (kuude kaupa)	Kontaktisik	Märkused
Kultuuri- ja spordivaldkond				
Teabevaldkond				
Majandusvaldkond				
Haridus- ja sotsiaalvaldkond				

Lisa 4. Valimistulemuste protokoll

„Kinnitan“

kuupäev

.....

.....(kõrgkooli nimi) üliõpilasesinduse ... koosseisu valimistulemuste protokoll

kuupäev....

Valimistoimkonna koosseis

(Enamikes üliõpilaskondades kus on mitu valimisringkonda, kuuluvad toimkonda kõigi ringkondade esindajad ja kõrgkooli esindaja)

.....(esindaja nimi), ...(valimisringkond) esindaja.

Valimisõiguslikke isikuid oli seisuga .....(kuupäev) .....(üliõpilaste arv),
hääletusdeleid valimiskastis oli .....(sedelite arv), mis moodustab .....%
üliõpilaste koguarvust.

Kandidaatide valimistulemused .....(kõrgkool) üliõpilasesinduse 20.../20....a. valimisperioodiks:

Valimisringkond nr. 1 ..... (ringkonna nimi)

Kandidaadi nimi	Valimisnumber	Hääli	Ringkonna valimisprotsent
Henn Vaffa	Kandidaat nr 1	83	100%

Valimisringkond nr. 2 .....(ringkonna nimi)

Kandidaadi nimi	Valimisnumber	Hääli	Ringkonna valimisprotsent
Tiiu Maitsev	Kandidaat nr 3	46	48,42%
Kõva Tükk	Kandidaat nr 4	49	51,58%

(Kui korrad lubavad ja osa üliõpilasesinduse liikmeid saab teiseks valimisperioodiks edasi jääda, siis tuleks see ka ära märkida)

Vastavalt Üliõpilasesinduse otsusele jäävad 20.../20...a. Üliõpilasesinduse koosseisu järgmised üliõpilasesinduse 20.../20...a. koosseisu liikmed:

1. Head Aurud
2. Kole Karp
3. Vindita Mutter

Valimistoimkonna otsuse kohaselt arvatakse üliõpilasesinduse 20.../20...a. koosseisu valimisringkonnas (*märgitakse valimisringkondade olemasolul*) enim hääli saanud kandidaadid:

1. Libe Seep
2. Särisev Kell
3. Pisike Printer

Vastavalt valimistoimkonna otsusele arvatakse üliõpilasesinduse 20.../20...a. koosseisu üldise pingerea (*märgitakse juhul kui valimissüsteem seda ette näeb*) alusel järgmised isikud:

1. Volodja Toruring
2. Nüri Nuga

Protokoll kinnitatud ..... (*kuupäev*), ... (*koht*)
(*Toimkonna liikmete nimed ja allkirjad*)

Lisa 5. Valimissedelite väljastamine

.....(*kõrgkool*) ÜLIÕPILASESINDUSE ..... (*aasta*) VALIMISTE
VALIMISSEDELITE VÄLJASTAMISE JA TAGASTAMISE ARUANNE

.....(Kuupäev)

Valimislauale ..... (*koht*) anti valimistoimkonna esindaja ..... (*valimistoimkonna esindaja nimi*) poolt välja ..... (*sedelite arv*) valimissedelit. Tagasi saadi valimislaualt ... (*koht*) valimiste läbiviimise eest vastutava isiku .... (*vastutava isiku nimi*) poolt ... (*sedelite arv*) valimissedelit.

Valimissedelik andis välja

(ees- ja perekonna nimi)

(allkiri)

Valimissedelik võttis vastu .....

(ees- ja perekonna nimi)

.....

(allkiri)

Valimissedelik tagastas .....

(ees- ja perekonna nimi)

.....

(allkiri)

Valimissedelik võttis vastu .....

(ees- ja perekonna nimi)

.....

(allkiri)

Lisa 6. Projekti kirjutamine²⁴

PROJEKTI TUNNUSED

Projektile on iseloomulik:

- Kindel ajaraam (algus ja lõpp, mis määravad tulemuste saavutamise ajavahemiku);
- Eelnevalt kokku lepitud ressurss (raha, kaasatud inimeste arv ja pädevus, töövahendid, ruumid, töö-aeg);
- Konkreetne tulemus (püsiv muutus, uus teenus või toode).

Iga eesmärgistatud tegevus ei ole projekt.

PROJEKTI TÖÖ PÕHILISED OSAD

- Planeerimine (sh idee leidmine ja edasiarendamine, projektirühma kokkupanek, eesmärkide seadmine, tulemuste kavandamine, tegevus- ja ajakava ning eelarve kokkupanek, taotluse vormistamine ja esitamine)
- Teostamine (sh tegevuskava elluviimine, rahavoogude jälgimine)

Hindamine (sh vahhindamised, lõpphindamine, aruandlus rahastajale)

PLANEERIMISE ESIMESED SAMMUD

Idee leidmine

- Eesmärkide seadmine
- Põhiliste tegevuste ja tulemuste kavandamine

EESMÄRGISTAMINE

Hea eesmärk on SMART:

- Spetsiifiline
- Mõõdetav
- Ajastatud
- Realistlik
- Täpne

Eesmärk sõnastatakse kas vastusena küsimusele “mida teha?” või eesmärgiseisundina - “mis olukord on õnnestunud projekti puhul saavutatud?”.

TULEMUSLIKKUS

- Projekti tulemus peab olema mõõdetav ja tõendatav nii endale kui teistele;
- Vahel jagatakse tulemused kolmeks alaliigiks – mõju, tulemus, väljund;
- Sagedasem jaotus on kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed tulemused;
- **Tulemuslikkust hinnatakse nii sise- kui välishindamise abil.**

RESSURSID

Ressurssidena mõistetakse tavaliselt:

- Inimesi (nende hulka, pädevust, motivatsiooni);
- Aega;
- Raha;
- Füüsilist keskkonda (töövahendid, hooned, rajatised, mööbel jne);

Vähem mõõdetavate ressursside hulka kuuluvad maine, projektirühma omavaheline sobivus, välja kujunenud meediasuhted vm.

RAHA PLANEERIMINE EHK EELARVE

Eelarve peab olema

- Piisav – arvestab kõigi kuludega ja võimaldab projekti täies mahus teostada;
- Põhjendatud – turuhindadele vastav, tegevuste ja tulemustega otseselt seotud;
- Paindlik – kavandatud nii, et on ka ümbermängimise võimalusi.

EELARVEST

Projekti kulud peavad olema mõistlikud ja ei tohi ületada tulusid

- Valida tuleb mõistlik hinna ja kvaliteedi suhe.
- Eelarves peavad kajastuma kõik kulud ja tulud.
- Projekti teostamiseks vajaliku omafinantseeringu hulka võib sageli arvestada ka mitterahalise panuse, mis tuleb aga siiski näidata selle rahalises väärtuses.
- Taotleja enda seisukohast on nii, et mida detailsem eelarve, seda parem. Rahastajale aga on õige näidata nii üldine eelarve, kui rahastaja ainult nõus on – siis ei pea iga muudatust rahastajaga kooskõlastama.
- Otstarbekas on küsida erinevatele teenustele hinnapakkumised ja lisada need eelarvele.
- Projekti eelarvete puhul arvatakse sageli, et “palju tahad, vähe saad” ning tehakse eelarve maksimaalsete võimalike summade peale. Paraku võib juhtuda, et igaks juhuks liiga mahukaks tehtud eelarve põhjustab terve projekti tagasilükkamise, sest taotleja jätab endast ebausaldusväärse mulje. Et teada otstarbekat käitumisviisi, võiks uurida rahastaja seniseid põhimõtteid – kas raha eraldatakse tavaliselt sama palju kui küsitud või vähem.

Lisa 5. Fondid raha taotlemiseks

Avatud Eesti Fond www.oef.org.ee

Eesti Kultuurkapital www.kulka.ee

Eesti Rahvuskultuuri Fond www.erkf.ee

Euroopa Noored www.noored.ee
Hasartmängumaksu Nõukogu www.rk.ee/hmn/
Integratsiooni Sihtasutus www.meis.ee
Euroopa Komisjoni Deleatsioon Eestis www.euroopaliit.ee
Phare ISE Programm www.ise.ee
Põhjamaade Ministrite Nõukogu Infobüroo
Hariduskoostöö Keskus www.hkk.ee
Eesti Euroopa Liikumine www.euroopaliikumine.ee
Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus www.innove.ee
Hollandi Kuninglik Suursaatkond www.netherlandsembassy.ee
Tallinna Linnavalitsus www.tallinn.ee
USA Saatkond www.usemb.ee
Briti Saatkond www.britishembassy.ee
Kodanikuühiskonna Sihtkapital www.kysk.ee

Lisa 6. Üliõpilaskondlikud sõnad: eesti-inglise²⁵

Üliõpilaskond – Student Union
Üliõpilaskonna volikogu – Student representative council/ student assembly
Üliõpilaskonna juhatus – Student Board
Üliõpilasnõukogu – faculty/college/institute student council
Volikogu komisjon – Student Council commission
Juhatuse toimkond – Student Board committee
Üliõpilaskonna volikogu spiiker – speaker of the student council/ Student Union speaker
Üliõpilaskonna volikogu asespiiker – vice-speaker of the student council
Üliõpilaskonna juhatuse esimees – chairman of the student board
Üliõpilaskonna juhatuse asesimees – vice-chairman of the student board
Üliõpilasnõukogu esimees – faculty/college/institute student council chairman
Eesti Üliõpilaskondade Liit – Eesti Üliõpilaskondade Liit (EÜL)
EÜL volikogu – EÜL representative council